Kaina 10 Pf.

LAPUS

Nr. 12. Vilnius, 1942 m. kovo 14 d.

SAVISAUGOS DALIU SAVAITRAŠTIS

Leidžia Savisaugos Daliu Inspekcija. Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jeruzalės g. 3. Telef. per Vilnius karinę — 40. Darbo val.: 08-13; 14-17 (išskyrus prieš šventadienius 08-13)

Vyr. redaktorius kpt. Simas Urbonas

VOKIEČIŲ JŪRŲ LAIVYNAS VEIKIA IR LEDINIUOTAJAM VANDENYNE

(PRANEŠIMŲ IŠ VYRIAUSIOSIOS FIURERIO BŪSTINĖS SAVAITINĖ SANTRAUKA)

ŠVETINIO POBŪDŽIO LAIMĖJIMAI RYTUOSE

Per praėjusią savaitę įvairiuose Rytų fronto ruožuose, vel nustojėjus šalčiui, atsakiuose kovose, buvo atmušti vietinio pobūdžio priešo puolimai. Priešas turėjo sunkių nuostolių. Per vokiečių puolimus pasiekta vietinio pobūdžio laimėjimų. Sausumos kariuomenės junginiai ir SS ginklų daliniai šiaurės priešą iš daugelio atramos punktų ir, nežiūrint atkaklus sovietų pasipriešinimo, užėmė kelią vietovių. Vienoje vietoje priešas neteko daug belaisvių, jų tarpe vieno divizijos vado bei apie 3.000 karių užmušta.

Kovos lėktuvai naktimis puolė Sevastopolio tvirtovę.

Dėmesio srityje bei fronte į Rytų nuo Charkovo, siūrių sovietų pajėgos, remiamos tankų, vykdydamos puolimą, pulėjo nieko. Drauge su vokiečių dalimis paskutinių dienų kovose, taip pat pasižymėjo Walonijos savanorių junginiai.

Svarbūs kariniai veiksmai Maskvos miesto centre buvo puiti kovos lėktuvų.

Karo aviacija naikinamas smūgiais paėmę žemės kariuomenės puolimus, nukreiptus į priešo pozicijas bei kariuomenės telkinius Volgos sukilupyje ir Lovato ruože.

Šviduriniame fronto ruože, nežiūrint atkaklaus priešinimosi, vokiečių kariuomenė pralaužė keliolika į priekį įstumtų priešo įtvirtinimų. Per priešo transporto linijas puolimus iš oro, tik Valdajaus srityje buvo sunkiai patalkyta į 36 transportų traukinius. Kovos lėktuvai per naktinius puolimus sunaikinusių kaliūnų bombomis taikėsi pataikė į lėktuvų fabriką Rybinske.

Apsupimo fronte prie Leningrado sumkiejį sausumos kariuomenės artilerija sėkmingai apšaudė karinius objektus Kronštadte ir pačiame Leningrade.

Karelijos fronte sėkmingai veikdami suomių karo aviacijos kovos lėktuvai ir naikintuvų junginiai iškaisė kariuomenės vorus bei sovietų kariuomenę pozicijose.

Vokiečių jūrų pajėgoms šiaurėjus į Šiaurinę Ledyniuotojo vandenyno dalį, laivai — naikintojai paskandino prie Lokių salos vieną bolševikų prekinį laivą. Per kolemes operacijas buvo numušti kryžiaus torpediniai lėktuvai.

Nuo vasario 26 d. iki kovo 5 d. sovietų karo aviacija neteko 197 lėktuvų. Iš šio skaičiaus 165 buvo oro kovose, o 16 numušė priešlėktuvinė artilerija. Kiti buvo sunaikinti žemėje. Tuo pačiu laiku Rytų fronte žuvo 31 vokiečių lėktuvas.

Nuo kovo 4 iki 8 dienos sovietai neteko 123 tankų.

AFRIKOS PAKRANTĖJE PASKANDINTA 27.000 T. LAIVŲ SUTALPA

Šiaurės Afrikoje pasireiškė gyvo abipusė žvalgybinių dalinių veikla. Vokiečių dalinial lyvkdė sėkmingą žvalgybinį pasižiūrėjimą. Priešo žvalgybiniai dalinial sukėlė signal.

Vokiečių kovos lėktuvai, puldami iš nedidelės aukštės, įvairiose vietose pertraukė vakarų Egipto geležinkelio liniją. Šmingamieji lėktuvai bei lengvieji kovos junginiai naikino priešo palapinių stovyklas, sunkvežimių telkinius bei skysto kuro sandėlius rytinėje Cirenaikos dalyje, o taip į vakarus nuo Aleksandrijos. Tobruko uoste bombomis paskandintas vienas prekinis laivas 3.000 tonų talpos ir 3 leichteriai. Į rytus nuo Marsa Matruko sužalotas vienas didelis krovinių laivas.

Vokiečių povandeniniai laivai paskandino vakarinėje Afrikos pakrantėje 4 priešo prekinius laivus, bendros 27.000 tonų talpos, jų tarpe du tankiaivus.

Dienomis ir naktimis tolsu puolama Malta. Sunkaus kalibro bombomis pataikyta į aerodromų įrengimus bei priešo povandeninių laivų stovėjimo vietas. Mažiausia du povandeniniai laivai sunkiai sužaloti.

ANGLIJOJE BOMBARDUOJAMI UOSTAI

Anglijos vandenyse karo aviacija paskandino vieną prekinį laivą 3.000 tonų talpos. Kovos lėktuvai, vykdydami ginkluotą jūrų žvalgybą aplink Angliją, bombardavo uostus. Įrengimus salos pietiniame ir vakariniame krante. Sudaužytos barakų stovyklos pietiniame salos krante, o taip pat bombardoutos tiekimo įmonės Portlando uoste ir uostų srityse prie Humber ir Tyne. Vokiečių naikintuvai sunaikino Anglijos pietų pakrantėje 6 užtvaros balionus bei lėktuvų ginklais uždegė mažą prekinį laivą.

Setlando salų vandenyse kovos lėktuvai paskandino vieną prekinį laivą 2.000 tonų talpos.

Nuo kovo 1 iki 9 d. britų aviacija neteko 63 lėktuvų, jų tarpe 43 virš Viduržemio jūros ir Šiaurės Afrikoje.

Per tą pati laikotarpį kovoje su Didžiąja Britanija žuvo 19 mūsų lėktuvų.

Britų bombonešiai naktimis į kovo 9 — 11 dienas puolė kelias vakarų Vokietijos vietoves. Civiliai gyventojai turėjo nuostolių užmuštais ir sužeistais. Buvo numušti 8 iš puolančiųjų lėktuvų.

VĖL NUSKANDINTA 12 AMERIKOS LAIVŲ

Vokiečių povandeniniai laivai vėl naskandino Šiaurės ir Vidurio Amerikos vandenyse 12 priešo laivų bendros 82.500 BRT. tonų talpos, jų tarpe 7 didelius tankiaivius. Per šiuos puolimus, be to, dar buvo nuskandintas vienas didelis amerikiečių naikintojas, o kiti du laivai sužaloti torpedomis.

Milžiniškas karo grobis Singapūre

Vyriausioji japonų kariuomenės Malajuose vadovybė paskelbė belaisvių ir karo grobio skaičių, paimtą užimant Singapūro salą. Belaisvių skaičius siekia 90.000 vyrų, kurių tarpe 48.000 britų ir 42.000 indų.

Į darbus pasiunčiama kasdien po 3.000 belaisvių. Karinį grobį sudaro 200 lauko ir kalnų patrankų, 98 prieštankiniės patrankos, 45 tvirtovės patrankos, 106 greitojo šaudymo patrankėlės, 180 minosvaidžių, 63 prieštankiniai pabūkšlai, 2.530 kulkosvaidžių, 773 automatiniai šautuvai ir 56.000 šautuvų. Be to, paimta 15.000 sunkvežimių, 138.000 skysto kuro ir 1.050 visokių rūšių garvežių bei vagonų. Singapūro mieste sužeistųjų skaičius siekia 11.000, jų tarpe apie 7.000 britų.

VĖL PULTI HAVAJAI

Japonų karo laivyno lėktuvai naktį į kovo 5 d. staiga puolė Pearl Harbouro, kur japonai patys nepatyrę nuostolių, numetė keletą tonų sprogstamosios medžiagos i ten esantį karo laivyno ginklų sandėlį, kuri amerikiečiai, po didžiojo gruodžio mėnesį įvykdyto puolimo, vėl norėjo atstatyti. Be to, sunaikinta svarbūs karinial įrengimai. Zenitinių patrankų gynyba puolimo negalėjo sukludyti.

REICHO KOMISARO ATSIŠAUKIMAS Į GYVENTOJUS

Rytų krašto vyrai, moterys ir jaunime!

Vokiečių kariuomenė atvadavo jūsų tėvynę iš bolševikinio mavo: galutinė kova prieš jį pasieks savo lemiančios stadijos, prasidėjus pavasariui ir vasarai. Tam turi būti išsemtos visos galimybės ir mobilizuotos visos priemonės.

Tačiau ši galutina kova reikalauja ne tik kasdieninio ir sunkaus kariuomenės darbo, bet ir gyventojų pasiaukojimo. Siam mirtinam priešui galutinai sunaikinti, turi reikalinga medžiaga ir municija neišsivaizduojamo skaičiaus. Juos sudersty vokiečių tauta ir kitos Europos tautos jau pirmiau pravedė metalo rinkimą, kurio daviniai karo vadovavimui turėjo didelės reikšmės.

Dabar tenka kreiptis į Rytų krašto gyventojus ir prašyti didele metalų rinkimų akcija materialiai ginklavimosi pramonei taip austiprinti, kad turimą ginklų ir municijos padaktų kiekviena padėtis. Šiuo gyventojai taip pat labai padės karo

Lietuviai!

Artinasi galutino atsiskaitymo su bolševizmu valanda! Vokiečių ginklavimosi įmonėse dirbama diena ir naktį. Ginklai be perstojimo vežami į frontą. Vokiečių karo pajėgos yra pasirengusios naujiems naikinamiems smūgiams, kurie su negirdėtu smarkumu ir kietumu ištiks bolševizmą priešą, kuris kada nors stovėjo prie Europos vartų.

Lietuviai! Jūs jau vieną kartą parodėte savo pasiryžimą sukotis. Pakiauszykite dabar atsiąsukimo rinkti metalus. Pakiūrėkite savo namų ūkį, ką jūs turite iš varių, cinko, nikelio, alavo, misingio, žalvario ir kitokių metalų. Nukėlę tai į rinkimo vietas. Tuo būdu jūs atostite į frontą priešą bolševizmą. Ką jūs duodate, jūs duodate didvyriškai kovojantiems kareiviams, kurie suko ją už jus tai, ką turi branginusio — savo gyvybę. Kiekviena viršaus paganinta bomba arba granata pri sidedama prie greitesnio lėmaikinimo bolševizmo. Todėl nekikte, ką turite iš metalo.

Aš žinau, jūs nepraleisite šio atsišaukimo jo neišklausę, nes jūs gi pažinote baisiąją žudiko Stalino ranką. Jūs žinote, kaip atrodo tikrasis bolševikinis veidas. Pasirūpinkite, kad baisus naudojamas teroras ir žmonėmi nebegalėtų gurgėti. Iš savo pasukotų metalų gaminkite bombas ir granatas prieš šviesiąsiąją žmonių priešą.

Generalinis Komisaras
(pas) Dr. von RENTELN

JAPONAI NAUJOJOJE GVINĖJOJE

Sekmadienį (III. 8.) anksti rytą, prie Salamanos, Naujoje Gvinėjoje pasirodė japonų jūrinės pajėgos ir transporto laivai, kur jie iškėlė į krantą kariuomenės dalinius. Tuojau po to, kitos japonų jėgos įvykdė kariuomenės išlaipinimą Lai Laeoje. Išlaipinimo manevrą denge kreiseriai ir naikintojai, apšaudę jūros krantą. Išlaipinimai atšikti nemažu mastu, iš kelios pajėgos yra žymios, tačiau išlaipintųjų dalinių dydis esąs nežinomas. Prie Salamanos išlaipinimo įtanga, prasidėjo bombonešių puolimu. Salamana yra buvusiojo kaizerio Wilhelmo krašte, Vuoono įlankoje. Iš ten iki Australijos tėra tik 400 mylių.

— Calapame, Mindonaro saloje, Filipinuose, iškiekė japonų dalinial ir šarvuočiai.

BURMOS KELIAS ATKIRSTAS

Japonai užėmė Rangūną

Japonijos Imperatoriaus Vyriausias Štabas pranešė, kad kovo 3 d. 10 val. japonų kariuomenės dalinial, sumuję svarbiausius sostinės apylinkėje buvusius priešo dalinius, užbaigė galutiną Rangūno užėmimą. Kartu skelbiama, kad kovo 7 d. popiet buvo užimtas Pegu, esąs 50 mylių į šiaurę nuo Rangūno.

Lemiamas mūšis dėl Rangūno vyko apie 100 km į šiaurės rytus nuo to miesto. Tada japonai užėmė Waw, apie 22 km nuo Burmos kelio. Japonų patrulial mažiausiai dvejose vietose, jau tada, nutraukė geležinkelį ir plentą tarp Rangūno ir Mandalay. Toliau japonai savo puolimus kreipė vasarų linkme ir atkirto abu svarbius iš Rangūno einančius plentus. Po to, vyko paskutinysis etapas, — paties Rangūno užėmimas.

Karo veiksmams Burmoje prasidėjus, vasario 10 d. paėmus Mortabaną, japonų dalinial perseklojo bėgantį priešą ir vasario 16 ir 17 d. palaužė stiprų priešo pasipriešinimą prie Billino upės. Po to, jie sunaikino vieną priešo diviziją į rytus nuo Sittano upės. Naktį į kovo 3 d. japonų kariuomenės dalinial iškovojo persikėlimą per Bitanga ir tą pačią dieną pradėjo Rangūno puolimą, kurio kritimu pasiektas pagrindinis japonų karo operacijų tikslas Burmos fronte.

Japonų kariuomenė smarkiai puldama užėmė Mingaradono miestą ir šalia jo esantį didžiąsį Birmos aerodromą.

88 KAMERA

RAŠO PSK. VYTAUTAS GRIKIETIS

(Pabėga)

Grįžęs į kamerą viską papasakojau draugams, ir darėme įvairias išvadas. Rytojaus dieną buvau apsiraminęs, ir tie visi grasinimai atrodė ne tokie šiurkštūs. Praėjus dviem dienom, vėl šaukia į tardymo kamerą, bet šį kartą nevežė į NK VD rūmus, bet nuvedė į kalėjimo būstinėse (ankščiau stalių dirbtuvės) padarytą tardytojo kamerą. Tokių kamerų ten buvo 9 ar 10. Šį kartą tardė lietuviškai (be vertėjo) tardytojas Zubriakovas, iš kurio rašysenos nors paprastas darbininkas, o gal iš kalėjimo paleistas politinis kalinys. Sis tardymas prisijo kaip ir pirmasis: visi tie patys klausimai ir grasinimai. Po tardymo tas pats pasirašinėjimas, po to atgal į kamerą. Kameroje vėl papasakojau savo kryžiaus kelius, o paskui vėl darėme išvadas. Grįžęs į kamerą, radau naują gyventoją, Andrikį, kuris kalbose apie save laikydavosi labai santūriai, todėl ir tikrojį jo profesiją ilci pat jo išvykimo lyko nežinoma (išvyko už kelių dienų).

TAIP SLINKO DIENOS...

Taip ir slinko monotoniškos dienos. Per langus į kamerą sklinda iš moterų skyriaus nervus ardantis, mėlynai apsirengusios moters isteriškas šaukimas, kuris tęsdavosi paroms. Aprimus tik keliems valandoms, vėl prasidėdavo. Iš IV skyriaus karcerio, lyg pritardamas, beprotiškai šaukdavo vyriškis, kuriam tuoj pritardavo smtras balsas iš kitos kameros. Į tą visą riksmą dar įsimaišydavo prižiūrėtojų keiksmai. Sis visas nežmoniškas triukšmas sudarydavo vaizdą, kad esame ne kalėjime, bet beprotių namuose. Per dienas tas pats kalėjime kiemas, kurį matydavome tik toliau nuo lango stovėdami, nes arti lango stovėti buvo draudžiama. Per dienas tylūs pasikalbėjimai ir galvojimai apie savo likimą.

Sienkant laikui, vieną rugpiūčio dieną sulaukėme į savo kamerą naują gyventoją. Tai buvusis Lenkijos armijos gydytojas Gonseckis. Seniau buvo Lietuvoje internuotas, o bolševikų paleistas ėjo pėstias į Lenkiją. Rusų pasienietinę sargas tas ir uždarytas į kalėjimą kaip „šnipas".Jo atvykimas į kamerą įnešė mums šiek tiek džiaugsmo. Jo papasakotos naujienos mums buvo naujos, jo pasikalbėjimų temos naujos, nenudėvėtos. Tik įkyrios jo kalbos būdavo tuomet, kada jis kalbėdavo apie Lenkijos „didybę" ir lenkų „kilnumą", ypač „gerą" politiką. Praėjus keliems mėnesiams, ar kalėjimo aplinkumos paveiktas, ar savo likimo perblokštas, pradėjo kitaip sampratauti.

Apie rugpiūčio mėnesio pabaigą buvau išketas į kalėjimo ligoninę, nes, ar nuo senos patalinės, ar suskretusių kalinio drabužių, apsikrėčiau niežais. Ligoninėje buvau izoliuotas atskiroje kameroje 135 Nr. Kaip džiaugiausi, kad per savo naujos kameros langą galėjau matyti ne tik kalėjimo kiemą iš kitos pusės, bet ir dalį miesto. Matėsi dalis Kęstučio gatvės pastatų, toliau dalis Žalioje kalno, o priei kalną matėsi Karo Muziejaus bokšto veliava.

Ilse lango retai kada atsitraukdamas žiūrėdavau į tolį ir gėrėdavausi naujais vaizdais. Prie lango stovėti čia ne taip draudė. Už poros dienų pamane atkėlė atsargos mjr. Spokevičių, tik galia, kad neilgai teko būti pasvelkome ir buvome gražinti į savo kameras.

Ligoninėje esant buvo vienas labai malonus prižiūrėtojas, kuris paguosdavo, pavaišindavo papirosais ir labai mandagiai elgdavosi. Vėliau trečiajame skyriuje teko susidurti su kitu, irgi labai maloniu prižiūrėtoju Sukiu. Tai buvo vienintelėjai du prižiūrėtojai, kurie paliko apie save gerus atsiminimus, kai tuo tarpu kiti bolševikų prižiūrėtojai elgdavosi žvėriškai. Visa laimė, kad ne viskas nuo jų priklausė.

Išeinant iš ligoninės, buvau nuvestas į pirtį, kur gavau paskirstytai 6 savaitėm dėvėtus baltinius. Pakeitė patalynę ir vištutinius drabužius. Grįžęs kamerą radau visus senus draugus. Be to, radau ant lango užkabintą medinę dėžę — firanką, kuri visiškai apribojo mūsų matomumą.

Po dienos, kameroje vėl tas pats monotoniškas gyvenimas. Vieną naktį apie 12 valanda sulaukėme dar vieno naujo — šešto gyventojo, žydo Orimiano. Jis buvęs trijų. Nemunu plaukiojusių, geriausių savininkas. Jo paprastas ir labai įtėjimas į kamerą davė pagrindą manyti, kad jis yra ne politinis kalinys, bet kriminalinis. Sakėsi kaltinamas už valiutos spekuliaciją ir darbininkų eksploatciją.

Buvo nepakenčiamiausias padaras kameroje. Kiškavosi visų kalbas, akiplėšiškai mėgdavo ginčytis, girdavosi savo buvusia padėtimi. Niekuomet nesilaikydavo mūsų pačių žinrinkto senifino nustatytos tvarkos, nuolat gadindavo ir taip jau tvankų kameros orą. Persptėas tyčiomis vėl „šaudavo" vištrius apsuadamas, bet draugė dėl savo išvaizdos ir žydiškumo buvo nepakeičiamas juokdarys.

Jau esant šešiems gyventojams, prasidėjo dažnesni tardymai. Kas kelinta diena buvome šaukiami į tardytojų kameras. Tai drauge ir pajvairindavo kameros gyvenimą. Jau po kelių tardymų kiekviena galėjo sprėsti savo bylos svarbumą. Kas būdavo pesimistiškai nusiteikęs, tą suramindavo mūsų kameros autoritetas inž. A. Paiškėjus, kad didieliems apkaltinimams nėra medžiagos ir mūsų bylos nėra taip svarbios (nors ne visų), pradėjome laisviau atsikvėpti ir po truputį geriau jaustis.

Esant geresniam ūpui, pasigaminome iš duonos šachmatų figūras, išsibraižėme ant lentelės šachmatų lentą ir pradėjome „Rič-rač". Tuos atėmė, — pasidarėme kortas, kurių gyvenimas taip pat buvo trumpas. Po šito buvome įspėti, kad tokiais žaidimais iš viso daugiau neužsiimėntume, nes būsime baudžiami. Turėjome susilaikyti. Neleidžiant žaisti, pradėjome mokytis susikalbėti pirštais. Taip daran matydavome kitose kamerose. Pirštų kalba taip pat greitai buvo uždrausta. Tada pradėjome gimnastikuoti. O kai ir priemonė buvo uždrausta, pagaliau griebėmės fakirų sensų, bet ir jie buvo uždrausti. Tuomet liko tik galva: sukikus šildytis sauės spindulyje, kuris stairu ruožu leidavo į mūsų kamerą. Tačiau ir čia nesiseksdavo: šildantis pradėdavome snausti, o prižiūrėtojas, tai pamatęs, šaukdavo, kad miegame. Vėl liko tik tylūs pokalbiai ir laisvi galvojimai.

Vieną dieną vėl sukėlė mūsų susirūpinimą kalinių fotografavimas. Negalėjome suprasti, kuriems galams visa tai reikalinga, bet netrukus ir jį pamiršome.

Spalio 29 d. tardytojas man pasakė, kad už poros dienų būsiu paleistas. Kiek džiaugsmo man ir kamerai, bet praėjo ir savaitė, ir antra, ir mėnuo — ir vis nepaleidė.

NAUJOSE KAMEROSE

Vėl vienodai slinko laikas, kol vieną naktį buvome prikeltė ir su visais daiktais išvesti į 66 kamerą. Mūsų naujoji kamera mus nudžiugino savo erdvumu ir nauju remontu. Kamera maždaug ketvirtainė, 5x6 metrų, aukštesnė už 88 kamerą, ir su dviem langais, tik, mūsų nelaimė, su nepermatomais stiklais. Tik snaitvarkius ir atsigulus, į mūsų kamerą fleidžia 5 naujus gyventojus, o po jų tuoj dar 4. Truputį pakalbame ir visi sugula. Rytojaus dieną įspūdžių įvairiausių — kameroje naujas gyvenimas, tik nefigai. Už poros parų nakties metu vėl iškirštomi. Mūsų buv. 88 kamera patenkame į 78 kamerą, tik tokiu skirtumu, kad trž. S. patenka į 79 kamerą, o mes liekame tik pačioje.

Kamera randame tik po remonto, pilną cemento ir kalkių. Kamera dar mažesnė už 88 kamerą — vos sutelpame. Naktį šaltis ir kalkių kvapas neleidžia užmigti. Rytą pradėjome kalbėtis su 79 kamera, bet dėl „techninių" kliūčių, pasikalbėjimas plačiau neišsivystė. Cia teko išbūti taip pat 2 dienas.

Iš 78 kameros buvome pervesti į 66 kamerą, kurioje aš išbuvau iki paleidimo iš kalėjimo. Ą susirinkome vėl visi, kurie buvome 66 kameroje. 66 kamera tokio pat dydžio ir tokio panašumo, kaip 66 kamera. Kameroje iš viso dėl 15 žmonių buvo tik 6 lovos. Žinoma, viešiems jų neužteko, todėl lovas priršiome prie sienų ir jas panaudojome drabužiams kabinti, o guolius įsitaisėme ant grindų, apstatydami čiužiniais tris kamerose pasienius. Ketvirtame pasienyje buvo indas su vandeniu, baraškė, suolas ir radiatorius; toje sienoje buvo ir durys. 88 kameroje turėjome saulės laikrodį, o 66 kameroje mjr. Kazakaitis buvo įtaises vandens laikrodį, kuris gana tikslias rodė laiką.

Būdami 66 kameroje pradėjome gauti didesnius išrašus, negu ankstyvesnėse kamerose. Ankščiau gaudavome dviem savaitėm po 25 gr tabako, 2 dėžutes degtukų ir po 2 lapus rūkomojo popieriaus. Be to, batams kremo, prausiamojo muilo ir dantims miltelių ir šepetėlių. Paskutiniu laiku gaudavome po 200 gr tabako, 2 pokelius papirosų, 3—4 dėž. degtukų ir maisto: po 500 gr cukraus ir lietuviškos dešros, ir 250 gr svieto. Palyginti su anksčiau gaunamais išrašais, jautėmės gyvena pertekliuje. Ir kiek žmogui maža reikia, kad jį galėtų nuteikti. Išrašams pasibaigus būdavome pikti ir slankiodavome be žodžių, lyg tigrai narve, dažnai net susibardami. O gavus išrašus tuoj atsirasdavo nuosėrdžiausias draugiškumas ir simpatijos. Kameroje gyvenimas virdavo lyg turguje. Kas norėdavo, keisdavo sviestą į dešrą, taukus į cukrų ir atvirkščiai. Jį gautą jau rūšis tabako, būdavo daromi įvairūs tabakų mišiniai. Mundštukus darydavomės iš duonos, tad rūkant nuo baigiančios degti cigaretės gaudavosi skanus kepančios duonos kvapas.

Gautų rūkalų įpokavimus turėdavome gražinti prižiūrėtojui, kad kameroje neliktų popieriaus „špargalkoms", bet dalį įpokavimo vis dėlto muslėpdavom, o paskui, pasidarę kortas, lošdavome „21". I „banką" leisdavome po papirosą ar taba- kų. Tuomet ir kitų smulkesnių daiktų negavau. Atsiskaičius su palydovu, nuėjau į geležinkelio stotį ir toliau į pulką. Iš pulko, kaip „liaudies priešas", siuntas laikinoksios vyriausybės įsakymu, buvau paleistas į pasaugą.

Gruodžio 18 d., po vakarienės, prižiūrėtojas, atidaręs duris, pašaukia mane ir liepia susirinkti visus valdinius ir savo daiktus ir laukti prie durų. Aišku. Išvykimas iš kameros, bet kur? Skubus, nuodėrdus atsiskaitymas ir atsiimdami kančiai. (Šeidamas iš kalėjimo kameroje palikau šiuos asmenis: 1) inž. K. Germaną, 2) inž. S. Sepetį, 3) mjr. Šalkauską, 4) ltn. Kiveri, 5) ats. ltn. Dulkę, 6) stud. Paškevičių, 7) kun. Mironą, 8) kun. Miliauską, 9) gyd. Gonseckį, 10) mjr. Kazakaitį, 11) inokytojų Palaitį, 12) vald. Labanauską, 13) gimnazistą Ginkutą, 14) buv. kaliūno priž. Žukauską, 15) dabr. Vinkšnąską ir 16) žydą Orimianą).

Atidaręs duris šeimo lėnkiorių, kur kitas prižiūrėtojas mane nuvedė į sandėlį atiduoti viską, ką iš kalėjimo buvau gavęs. Sandėlyje gražina mane karinius drabužius ir mandagiai įspėja išimti iš kepurės lietuviškų kokarda, kuri laisvėje gali sudarytu daug nemalonumų. Tik po tokio pasakymo supratau, kad jau kalėjimoje ateityte vėl būsiu laisvas.

Iš sandėlio nuvedė mane į raštinę, kurioje išdavė kalinio pažymėjimą, pinigų likučius, kurie liko nuo išrašų (40 kapeikų ir laikrodėlį. Dokumentų, blokneto, užrašų ir kitų smulkesnių daiktų negavau. Atsiskaičius su palydovu, nuėjau į geležinkelio stotį ir toliau į pulką. Iš pulko, kaip „liaudies priešas", siuntas laikinoksios vyriausybės įsakymu, buvau paleistas į pasaugą.

Pirmasis Generalinis Tardytojas
P. KUBILIŪNAS

LIETUVIŲ SAVANORIŲ BATALIONAI RYTUOSE KOVOJA SU RAUDONUOJU DRAKONU

Gen. Kubiliūno pareiškimas

KAUNAS. Maskvos radijas skelbia Stasio Sakalauskio, buvusio vieno iš kaksnų, nuo Sovietų Sąjungos veda ne imperialistinį užgrobimo karą, bet raudonosios armijos kovoja dėl teisėto reikalo. Ir kovoja tik dėl to, kad išlaisvintų baro metu priešo užimtas sritis: Sovjetų Sąjungą neliečino rasinės neapykantos, joje yra visos tautos lygios, visos laisvo myrlaičios tautos yra Sovietų Sąjungos draugai ir sąjungininkai.

Ryšiam su tuo Maskvos pirmasis Lietuvos generalinis tardytas generolas Kubiliūnas voliečių civilinės administracijos Kaune atstovui pareikė:

— Sie žiaurūs ir melagingi Stasio tvirtinimai gali būti skirti tik tokiems Sovietų Sąjungos tautoms, kurios syvena raudonosios terore vergijoje, kur griežtai atskirtos nuo civilizuoto pasaulio, kitiems 20 metų naikinamos bolševikiškos propaganda ir yra nepasiekamos neskaitodamos ir prisipažinę; kaip man atrodo, Stasio tvirtinimais tegalima kiekinti tik tokius naivius, kurie dar gyvena Sovietų nežmaniškos bolševikų teroro sistemos.

1940-41 m. Lietuva antra karti persvyrinta raudonosios armijos ir jos invazijos. Mūsų kraštai buvo skirta būti pirmąja bolševikų imperialistinio tvėrimo pamokėli. Vakarų Sovietų kraštai — apsaugotoji. Todėl Lietuvos tauta yra gyvas liudytojas, kokio žiaurumo mastu ir kaip skaitlinė buvo varomi šie pastrabėmai. Čia, kaip ir kitose, tauta prasidėjo pavasari visi Lietuvos geležinkeliai ir viešieliai ilga laika buvo užtvindyti raudonosios armijos traukiniais vežiančiais tryptimi, trafrisonais ir šia giniką ir kiemiškuosiu transportu, kad pavasarinės sėjos metu dėl dešimčių tūkstančių Lietuvos žiūrinkrin su arklinė ir vežimais 2—3 savaičiu negalėjo dirbti prie savo drauge ir kuriuos kyrinos statybos. Visa tai buvo no kas kita, kaip mažinimas, skubus ir atvirai pastrumdimas bolševikiškos ekonomikos, kaucio, siaurą ir kraujo bangą nuvarytą i kulūrinius Vakarus, o pirmiausia i Vokietiją. Tačiau nesiekę voliečių civilinės administracijos d. Zyrės šia bangą ir atsitiko toli i Rytus, ir raudonosioji armija vadinamousius „kitusius ir garbingus fašius" turi sekti ne prie Oderio ar Reno, bet prie Volgos ir Dono.

Dėl Stasino pareiškimo, kad bolševikiniai valdžia nesamarkoje vieno tautos ir yra lygios ir kad visos laisvo myliančios tautos yra Sovietų Sąjungos draugai bei sąjungininkai, aš pareiškiu šį ka:

— Per vienerius bolševikų viešiesiaivimo metus ir raudonojo teroro siautėjima lietuvių tauta iki šešiu nežinoc Stasino „gaulio lyzybe". Per tą laiką laika žiūrėjai savo pačia kraštė buvo beteisiai, buvo persekiojami ir teorizuojami. Raudonosios armijos saugojami iš Maskvos atsiųsti komisarai ir politrukai, dauginusia žydai, bendradarbiaujant Skymkčiaims žydams ir saujai lietuvi ateidavusiai lietuvių, absurdiškiausiu būdu vadovaujo visoms gyvenimo sritims ir kiekiu chaosa. Ekinskaus ir kultūriniame gyvenime. Kaip bolševikai elgėsi saujai užgrobtoje „brovilinioje socialistinėje sovietinėje Lietuvos respublikoje", gerinusiai suprato il šiūdno fakto, kad ir šiaip nežaisi lietuvių tauta per vienerius metus ištrėmė net 60.000 žmonių, il kartu 12.000 žiaubenti kaip politiniai kaliniai, apie 2.000 sužudyta vietoje ir apie 45.000 ištrėmė i Rusijos giluma.

Iką Lietuvos istorija ir jos senkiuos kaip ir kitos aplinkos atsiskiai todėl, kad lietuvių tauta yra laisvę myliniti tautu. Tačiau, kai lietuvių tauta ne prosepanešinis bėda, bet gyvenimo sitiesiu, kaip Stasinas, bolševikinis, kuris yra tautų užgrobtas ir laikkas, naikinotojas visų tautinių, religinių ir morališnių vertybių. Siaudinu lietuvos tauta viesnės lėgomė derytvasia žventoje kovoje su baisia žiaurioje priešas: SIAUDIEN LIETUVIŲ SAVANORIŲ BATALIONAI RYTUOSE KOVOJA SU RAUDONUOJU DRAKONU ir jie yra laisvėne. Kad kovoja dėl savo teotos taisvės ir savo laimingos ateities nuojoje Tėvynėje.

Voliečiu ginkinotosios palėgos liečebjo Lietuvą iš bolševikinio prasaro, ir šiandien ji, net senukonuo karo sąlygomis, žinoviu po Raudonosios vergijos ir šiaip ir kultūriniai gyvenime, bėdama arčiau dėkinga Didžiajam Voliečiui. Raudonai.

Laisvę myliniti lietuvių tauta nėra Sovietų Sąjungos nėl draugai, nėl sąjungininkas, bet jos amžinas priešas.

P. KUBILIŪNAS

PALEIDIMAS

Vieną gruodžio mėnesio naktį gavome iš Maskvos kalėjimo gražinta mjr. Šalkauską. Po kelių naktų gavome gimnaziją Ginkutą iš vienos Kauno gimnazijos. Jie mums papasakojo visus rusų daromus žiaurumus. Turėjome žinių apie esamą tvarką Sovietų Sąjungoje ir kas darėsi Lietuvoje. Iš visų pasakojimų žinojome, kad mūsų likimas daug liūdnesnis, negu anksčiau manėme. Nuo tada pradėjome laukti tik Vokietijos — Sovietų Sąjungos karo, kad užėjusi voliečių kariuomenė mus išgelbėtų.

MŪSŲ AUKOS TAUTŲ KOVOJE PRIEŠ BOLŠEVIZMĄ

Vieneriu metų buvoje lietuvių tauta skaudžiai patyrė kruvinąsias žmonijos istorijoje bolševikinio teroro dėsnėjimas. Žiauriausias žmonių kalinimas, masinis tūkstančių šeimų išvežimas ir pagaliau baisios žudynės — lietuvių tautos istorijoje tieka sinkiami pažymėtos raudonojo badelio Staline vardu.

Todėl visitiki natūrialy ir kiekvienam beet kiek kulturingesniam žmogui suprantama, kodėl lietuvių tauta pačiomis pirmosiomis, išganingojo karo dienomis, visomis tuomet buvusiomis jėgomis ir priemonėmis, stojo Didžiosios Vokietijos pusėje. Mūsų partizanų ir karių tuomet sudėtosios aukos be jokių aiškinamų kalba apie mūsų kraujo aukos talką prieš pikčiausią visokrikščioniškojo ir kulturingojo pasaulio priešą — bolševizmą.

Išlaisvinus Mūsų Tėvynę iš prażūtingos bolševikų okupacijos, ginkluoti išlikusiųjų lietuvių kariai ir savanoriai dalinai vėl stojo karinėn Lietuvos Savisaugos Dalių tarnybon. Kaip Lietuvos teritorijoje, taip ir toli už jos ribų, jau nuo pat pirmųjų karo savaičių ir mėnesių budi mūsų Savisaugos dalių baltaisiai, sidabrai įvairios pagalbinės apsaugos pareigos, o taip pat dalyvaudami ir pačiose kautynėse su bolševikais. Dalyvaudami draugėse kitų Europos tautų savanoriais už laisvinę ir laisvą nuo raudonojo maro Naująją Europą, petys į petį su Didžiosios Vokietijos ginkluotųjų jėgų vyrais.

Šiuo metu, begėdiško Staline melo akivaizdoje, esą, Sovietų Sąjungoje nesą rasinės neapykantos, nesą imperialistinio užgrobimo ir kad visos laisvę myliančios tautos esančios lygios, kad esančios Sovietų Sąjungos draugai ir sąjungininkai, — mūsų Pirmasis Generalinis Tarėjas P. Kubiliūnas yra reikšmingai pabrėžęs, kad „LAISVĘ MYLINTI LIETUVŲ TAUTA NĖRA SOVIETŲ SĄJUNGOS NEI DRAUGAS, NEI SĄJUNGININKAS, BET JOS AMŽINAS PRIEŠAS". ŠIANDIEN LIETUVIŲ SAVANORIŲ BATALIONAI KYTUOSE KOVOJA SU RAUDONŲJŲ DRAKONU ir jie yra įsitikinę, kad kovoja dėl savo tautos laisvės ir savo laimingos ateities naujojoje Europoje.

Šiuo kovos faktu neginčijamai įrodo ir mūsų žuvusiųjų šaulių metalis karių aukos Rytuose.

Štai jos:

1. J. itn. Meškauskas Antanas	vasaro	16 d.
2. Pak. Kučiauskas Jeronas	„	23 d.
3. Pak. Setnilis Alfonsas	„	23 „
4. Sen. pak. Kruitis Bronius	„	23 „
5. J. pak. Baciuška Vladas	„	26 „
6. J. pak. Ritakevičius Juozas	„	2 „
7. Gr. Daugirdas Vincas	„	11 „
8. Gr. Legečinskas Valentjonas	„	19 „
9. Gr. Navikas Povilas	„	23 „
10. Eil. Garelis Stasys	„	28 „
11. Eil. Kasperavičius Antanas	„	11 „
12. Eil. Kuncė	sausio	19 d.
13. Eil. Menčinskas Kostas	„	19 „
14. Eil. Meškauskas Vladas	vasario	23 d.
15. Eil. Pileckas Danielius	sausio	19 d.
16. Eil. Radzevičius Jonas	vasario	9 d.
17. Eil. Urbšys Jonas	„	26 „
18. Eil. Žiurkevičius Pranas	„	16 „

EUG. MATUZEVIČIUS

„VILNIAUS DAINOS" FRAGMENTAI

1. KARALIŲ MIESTAS

Tave lydėsiu lig pat vartelių,
Kepurę puošiu žaliojom rūtom, —
Kad Vilniuose miesto mano bernelis
Visų gražiausias, dailiausias būtų.

Kai tu keliausi didį kelelį,
Karalių miestan, mielon šalelėn, —
Tę prie kepurės žaliuos rūtelė,
Nuskinta mano baltų rankelių.

O kai įjosi į Vilniaus miestą,
Tę ji prašysta viesis žiedelinis, —
Kad jauną veidą skaistėsi nuklostę
Visų gražiausiam mano bernelui.

2. NE TAIP MAN PUIKUS

Vai, nepamirki, mano berneli,
Vai, nepamirki, nerasu raitužėli,
Parneik iš miesto garsių karalių —
Iš Panerėlių gelsvojo smėlio.

Ne taip man puikūs tie dėmantėliai,
Ne taip man mieli aukso žiedeliai,
Kaip savęs smėlio iš Panerėlių,
Ir pavaros Vilniaus pilkos žemėlės.

3. AR NESUKLUPO JOJO ŽIRGELIS?

Tai skrido skrido paukščių pulkelis,
Tiek viršžemėm girių giedojo ...
Tai jautė jautė mano širdelė,
Kad bernuželis mano parjoja.

Ką jisai nešs man dovanėlių —
Paklausiu paukščių — ar neregėjo?
Ir prie kepurės jam rūtyselė
Visos žiedelinės skaistėsi žydėjo?

Ar dar buvo mano jaunas berneliis
Visų dailiausias tarp raitužėlių?
Ar nesuklupo joje žirgelis
Aukštuos kalnuose prie Panerėlių?..

IŠ DAUGAILIŲ PARTIZANŲ KOVOS SU BOLŠEVIKAIS

1941 m. vasario mėn. pradėjoje į prievartą suproletarintą mano kambarį Vilniuje, Antakalnio gt. Nr. 103, įžengė tolimų Utenos apylinkių vyrelis Jonas Šeduikis. Jis mano pažiatamas ir svainis (svogeris).

Svečią priėmiau kukliai. Be jokių užpakalinių minčių, tuojau nekrypo kalba apie „draugus", apie „nenugalimą armiją", kuri, kaip ir visur, pro Daugailius žygiuodama, nors ir be kovos, palinkas pakelės prigulėdžiusi nugedusių tankių, padvesusių arklių, iš alkio nualpusių raudonarmiečių.

— Svogeri, gal turi pupų? — staiga svetys mane paklausė.

— Neturiu, — ramiai atsakiau, manydamas, kad jis nori pupomis vakarienės stalą papildyti.

— Tada gal nora žirnių?..

Aišku neturėjome, tad nustebęs paklausiau: „Jak žinai, kad Vilniuje nesąju ir nepiniaunu, o pirkti nerra kur, nes „draugai" iškeitė „karaski"...

— Mums reikia metalinių pupų ir metalinių žirnių, nes jų neturime. Esi kuopos vadas, tad gali papūpinti. Turime žinių, kad bus karas.

— Vieną šaulys yra komjaunuolis. Ir tu esi sužinojęs, kad komunistams įsakyta, kaip kuri prasidėjus, išduoti šaulių šeimas, sudeginti sodybas, sunaikinti valstių pašą, elektros stotis, malūnus. Turime neišėję žinių, kad susiprotavusis lietuvius išvei...

— Nesnaudžiame ir mes. Ūkininkai susiorganizavo. Paremgti planai komjaunuolams ižolioti, valstiui, paštui ir žitoms įrašinėjimo užimti. Lietuviškos ir vokiškos vėliavos jau pasiūtos... Kartą per savaitę iš partizanų štabo gauname žinias, įsakymus ir išsiunčiame kur reikia. Tik bėda, mūsų „laikčanelę" plikas. Tik lėpagą turi. Gal ir jem kokį kiberinį mažiuką. — Jį būtinai reikia aprūpinti, ne kas naktį padaro žyrę apie 60 km.

Svainis svečiavosi 5 dienas. Iš kuopos parneišus pupų, šautuvui šovinių tiek, kiek galėjo paimti. Apsikrus kuopos ūkvedys pak. Zubavičius, komisarui reikalėjant atiduoti šovinius iš kuopą, „nusivipė" 3 dėžes po 500 šūkų, kurios paėmėjė kuopos sandėlyje. Žirnių (šovinių pistoletai) daviau, kiek turėjau ir be to, peskolinus iš draugų. Pistoleto negalėjau gauti. Bet į pagalbą atėjo brolis Bronius, tuo laiku buvęs šoferiu Vilniaus pėst. mokyklojė, Vilniuje.

Mažiuką „Bebi", įsiuvęs į kelnių juosmenį, „pupas" ir „žirnius" supyjęs į mechinę dėtuvė, svainis traukinėjo šveyke į Utėną.

— Nieko nebijau, — kalbėjo išvažiuodamas. Jei matysiu, kad užklupo, vieną dėsiu „draugui" i smilkinį, kitą sau, arba nersiu iš traukinio, nes neilgai teks slapstytis. Daber vis tiek gyvenime nėra.

DAUGAILIŠKIŲ NUOTAIKOS BALANDŽIO MĖN. GALE

Berods, 1941 m. kovo mėn. gale lietuvių tautinio korpo karininkams ir liktiniams puskarininkiams buvo atidarytas kelias į žymesnes sovietinio „rojaus" vietoves: į Krymą, Maskvą, Leningradą, Smolenską. Mat, norėta padėmonstruoti kaip 6 val. būvyje 8 aukštų namą iš priemiesčio statyklos atveža į Kremliaus aikštę ir atvirkčiai.

Balandžio 11 d. gavau 1 mėnesį atostogų ir pasirūpinau leidimu į Maskvą. Nors pro traukinio langą norėjau susipažinti su „rojumi", „kvepiančiais" kolchozais ir proletarų sostine, bei patikrinti komisarų melus.

Tačiau balandžio 13 d. gavau laišką iš namų. Jame rašė: „Juozai, mus išmeta iš namų. Tavo baldus grobia komjaunuoliai. Dusetos partorgas mums uždėjo pilną Havą, kuri siekia 20 centnerių javų, daug vilnų, svieno ir kt. Buvo blogi metai, neturime. Atvažiuok, gelbėk!"

Vadinas, išmeta iš žemės, iš gimtųjų namų, iš šunes. Akyse sužibo ašaros, širdyje užvirė skausmas ir keršta. Apie išvykimą nieko nepraneśęs 297 šaulių pulko štabui, traukiniu per Svenčionis išvažiavau į tėvišką.

Sustojau Utenoje. Čia sutikau mokytoją ats. j. lit. Juozą Mažeiką, buvusį šaulių būrio vadą. Jo bute aktyvus štabas. Atskirai, savuosiuose NKVDistų, renkasi kolegos, mokytojai, šauliai, ūkininkai. Nematytu pasiryžimu organizuojasi nevėžti bolševikams pliavos, nešyesti gegužės 1 d. ir uždrausti kaimo gyventojams gegužės 1 d. vykti į Uteną. Aš nesikėdu. Tik perduodu lietuvių tautinio korpo karių nuotaikas.

Balandžio 26 d. autobusu iš Utenos vykstu į Daugailius. Iš Daugailių pėsčias žygiuoju 6 km Pilsėdinę žaidimą pas svainį.

Duryse pasitinka sesuo Angelė ir verkdama prabyla: „Gerai, kad atvažiavai, Juozai! Mama kasdien ašaroja ir nežinome, ką su ja daryti. Iš namų nevažiuoja, sako, geriau badu mirsiu arba tegu suskapoja, sušauda, tie bedieviškі šunes, bet savo namuose. Gal ta ką nors latmetė".

Aišku, valstiečiai. Sesuo uždėjęs langinės, uždėgė mažą žibalinę lamputę. Mano stvykimą slėpė.

— Dėkui už „pupas" ir „žirnius", — juokdamasis kalbėjo svainis Jonas Šeduikis. Išsidalijom po lygiai. O „Bebi" (6,35 kal. Browning sistemos pistoletas) pas mane nakvoja tik vieną naktį. Labai reikalingas.

— Esame pasirengę, — tylėjo kalbėje svainis. — Paštas mūsų. Kuriame dirba pašto viršininkas Kuzma, iš Drūsėnų kaimo, Antaliėptės valsčiaus. Su paštu ir valsčiumi laikome ryšį. Turime daug šautuvų, pistoletų ir šovinių, granatų. Sekame komjaunuolius. Juk gegužės 1 d. turi prasidėti karas. Ir matysi, Juozai, viet bolševikų tankai, visos mašinos pasilika Lietuvoje.

— Ir tas, matote, eisime, — įsiterpė sesuo Angelė. — Daug bolševikų žumų čia iksities.

— Nematyta, negirdėta, kad taip bedieviai užplūsti Europą, — prikergė Šeduikienė, 67 m. amžiaus motina, vyskupo Matulionio sesuo.—Dievas turi juos nabasuti. Daugailiškiai nė vieno grūdo tiems vagims neves.

Vakaras ilgas, bet prabėgo greitai. Spėjau ir aš spipasakoti apie lietuvių karių pasipriešinimą politrakams, apie tai, kaip Lenino kampeliuose Leninui, Stalinui, Vorošilovui, Timošenkai ir kitiems „operacijos būdu" išimamos akys, nosys, kaip NKVDistai suiminėja, tardo, kankina kalinius, apie „katiušas" ir kt.

— Sovietai karą praksi, nėra kalbos, o Lietuvoje nespės nei pėtų suvalgyti. Stai, Juozai, paskaityk. — dėdamas knygutę priešmane, kalbėjo svainis.

Tai sena, gerokai vartyta knyga. Joje surašyti karalienės Mikaldos pranašavimai. Joje parašyta: Rusijoje bus revoliucija, daug milijonų žmonių žus ir įsigalės bedievybė. Rusų valdovas turės didelę kariuomenę ir paverga Lietuvą, Latvią, bus pavojus visai Europai. Bet ateis galingesnis valdovas iš vakarų. Lietuva ir Latvija įgelbės, įgelbės žmonių ir uzims didelius Rytų plotus. Lietuva bus laiminga. Tai lyks dvidešimtojo šimtmečio pirmosios pusės pabėgoje.

Kesu lengvatikis, bet pranašavimas ištikro faktama. Valdovas iš vakarų — tai Hitleris.

Balandžio 28 d. blogu keliu su svainiu važiavom į mano tėvitkę. Prieš Daugailius sutikome 50 m. amžiaus pil. Norkūną, berods, iš Garnių kaimo. Kilo kalba apie pliavas.

— Nieko neveš, neveliu ir aš, nes neturiu. O ką turiu, bus ir man reikalinga, — atsakė simpatingas Norkūnas, kurio pliava buvo jau paslėpta.

Sustojome Daugailiuose. Kooperatyve išgėrėmė 4 butelius alaus. Daug pažiatamų. Visų nuotaika pakelia, bet rami, nes lankią gegužės 1 dienos veikamų. Apie pliavų vežimą niekas nė negalvojo.

— Aš pavežu svainį namo, — draugams kalbėjo Jonas Šeduikis. Bet įspėkite visus, kad miškas ties Radeikiais (9 km paliai plentą, važiuojant iš Utenos (Zarasus) užimtas partizanų. Siandie grįžo žmogus iš Utenos ir savo akimis matė, kaip buvo nušauti du ūkininkai, vežusieji pliavą.

Trudrus žąmojus, pagalvojau. Jį paniekojęs ir Dusetų valsčiaus ūkininkams.

Ūkio netekimas, motinos išmetimas iš gimtosios trobos, iš žemės, išvedė iš lygsvaros ir mane. Ūkininkų užsidėgimas, kieta kova su bolševizmu dar daugiau sustiprino ir mano pasiryžimas. Atvirai organizavau ūkininkus nevežti bolševikams javų, o piemenyzės draugus, dabar jau vyras, instruktavau kaip padėti voliečių desantams.

Zarasų komendantas įsakymu Dusetų partorgas balandžio 30 d. mane areštavo ir išvežė į Zarasus.

DAUGAILIŠKIŲ PARTIZANŲ STOVYKLA MIŠKE

Gegužės 1-ji praėjo nieko naujo neatnešusi. Iš spėkrilių miestų NKVDistai išvažinėję i valsčius ir, partorgams pačedant, po vieną šauks ūkininkus i valsčių valdybas. Čia juos grasino teismais, bešalyginiais areštais, sušaudymu už sabotažą, kankinimais ir t. t. Jau, berods, gegužės 3 d. ištraukė iš namų ūkininkus, kurie atsisakė vežti pliavas. Prievarta ir nusivykimas gegužės 1-ja daugelį ūkininkų paskatino vežti dalį pliavos. Gegužės 2 d. palėstas iš Zarasų areštinės, mačiau ūkininkus, vežančius i Uteną po 1 — 2 centnerius javų. Vebė, karčiai keikėsi ir juokėsi iš bolševikų.

Daugailiškiai partizanai spėja lietuvių vežimą žinoje iš anksto, todėl buvo pasiruošę. Birželio 14 d. anksti ryta, pirmosiomis mašinoms išvažiuoj i Piketinę kaimą, vyrai pro užpakalinius pirkių langus iššokę išbėgėjo ir susirinko Jono Šeduikio miške. Pasiėjęs šis vyras: Vacys Maniušis, Norba Tuminas, Vincas Tuminas, Leonas Kunčius, Jonas ir Mintautas Šeduikiai, Antanas Norkūnas, Vincas Miškinis, Norba ir Povilas Kanapeckai, Petras Lumpickas, Jonas ir Pranas Drungai, Jonas Mikiparavičius, Petras Laurinavičius, Kazys Avižienis, Jonas ir Leonas Miškiniai, Bronius Pūsla, Kazys ir Juozas Mediniai ir Jonas Šilelkis. Taip pasiėję ir kitų

Komunistai ir NKVDistai nusivyję, nes namuose nerado nė vieno ūkininko vyro. Buvo iškėję maži vaikai, ašai vyrai ir moterys. Todėl, nieko nepešę, grįžo i Uteną tuščiomis mašinomis.

Karui neprasidėjus gegužės 1 d., laukta jo gegužės 15 d., veliau birželio 1 d. Bet oro paukščiai — lėktuvai iš vakarų kaip nesirodė, taip ir nesirodė.

Kaip ilgai reikės slapstytis — niekas nežinojo. Neramiai partizanų būriai dairėsi ateitin. Jei praeis birželis, 1941 m. karas gali ir neprasidėti. Bet reikia veikti. Taip ir nutarta. Partizanai į mišką susinešė ginklus, pasirūpino maisto. Dieną ir naktį gyveno miške. Miško pakraščiuose stovėjo sargyba, o slapčiausioje miško vietoje ilsėjosi laisvi nuo sargybos. Į namus tik retkarčiais užeidavo nakties metu.

Šiltas birželio lietus kelis kartus permirkė partizanus, bet dienos saulė greitai išdžiovindavo. Nerami viena savaitė nubėgo praeitin. Karas vis dar neprasideda...

Žmonių išvežimas leido manyti, kad karas gal nebetoli, todėl radijo imtuvai visą laiką buvo užsukti, o neramios akys, pakeltos į dangų, laukė motorizuotų paukščių iš vakarų. Pagaliau...

Birželio 22 d. lauktieji paukščiai pasirodė, praskrisdami plento: Kaunas — Zarasai — Daugpilis kryptimi. Radijo imtuvai praneško džiuginančiai: „Karas, karas...“ Tą pačią dieną po pietų įvairaus tipo mašinomis užsitvenkė plento atkarpa Daugailiai — Zarasai.

Partizanų stovykloje neapsakomas džiaugsmas. Greitai susirišta su Daugailiais. Mašinų bėgimas rodė, kad bolševikai traukiasi, kad jiems nesiseka, bet mažam būreliui ką nors veikti dar buvo per anksti. Keli drąsesni vyrai, palikę miško stovyklą, laukais prisiartino prie plento Daugailiai — Zarasai ir apšaudė bėgančias mašinas. Čia žuvo kažkoks lietuvis komisaras (rodos, Glovackas). Ilgiau šaudyti negalėjo, nes buvo gaila šovinių, juos teko taupyti lemiamam momentui. Svarbiausia, buvo norima apsaugoti nuo sunaikinimo įstaigas, sodybas ir namie likusias šeimas.

(B. d.)

J. Namajūnas

IŠ KARIŲ ANKETŲ

Eil. Kazys Vežinis, buv. 234 šaulių pulko, rašo: Karui prasidėjus gulėjau karo ligoninėje, Vilniuje. Sirgau vidurių šiltine.

Birželio 22 d. rytą jau pradėjo vežti į ligoninę sužeistus raudonarmiečius. Iš kur juos veža — dar nežinojom. Bet ilgai laukti neteko. Jau apie 10 val. pastebėjome virš Vilniaus vokiečių lėktuvus, kurie bombardavo miestą. Tuo būdu paaiškėjo, kad jau prasidėjo karas. Lietuviai nudžiugo ir laukė, kas bus toliau.

Kitą dieną, anksti rytą, pradėjo evakuoti ligonius. Sergančius vidurių šiltine paliko, tik sveikuosius išrašė iš ligoninės ir išsiuntė į dalis. Eidamas iš ligoninės Kosciuškos gatve, pamačiau, kaip nuo pilies bokšto kažkas lietuvių nutraukė raudonąją bolševikų vėliavą. Po to netrukus prasidėjo lietuvių sukilimas.

Aš, kaip ligonis, daug kariauti negalėjau, bet ant kareivinių lango pasidėjęs šautuvą kelis pro šalį bėgančius rusus pašoviau.

Eil. Zigmas Varkalis, buv. 294 šaulių pulko (Varėnos poligone), rašo: Birželio 22 d. anksti rytą, budėdamas arklidėse, pamačiau bėgančius du sovietų lėktuvus. Juos vijosi vienas vokiečių lėktuvas. Tuo metu dingtelėjo mano galvoje mintis: matyt, jog jau be juoko prasidėjo karas.

Prieš pietus buvau išjojęs maudyti arklius, bet netrukus gavau vado įsakymą grįžti su visais arkliais ir pasirengti žygiui. Išvykstant iš poligono, politrukas išskyrė komjaunuolius, pasišaukė į šalį ir kažką jiems sakė.

Išvykome vakarų kryptimi ir vakare mums įsakė nutiesti telefono linijas. Linijas į nurodytus taškus nutiesėme, bet savo vadų nesulaukėme. Paskui mūsų ryšys visai nutrūko. Pamatę tokią netvarką, aš, psk. Jazdauskas ir Užkuraitis, apgavę prie mūs buvusius tris rusus, pabėgome ir pasislėpėme. Tik pamatę daugiau rusų artėjant, vėl grįžome prie savo dalies.

Birželio 23 d. ltn. Petrulionis pradėjo mums kalbėti apie pasidavimą vokiečiams. Kuopos vadas pasitraukė į kaimelį, o mes, ltn. Petrulionio vadovaujami, pasilikome vietoje. Už kokios pusės valandos išgirdome atvažiuojančius tankus. Nežinodami, kieno jie, — pasislėpėme, bet pamatę, kad vokiečių, iškėlėme baltą raištį ir išėjome prieš juos.

Mūsų kuopoje dingo be žinios eil. Aloyzas Danta ir eil. Antanas Varapnickas.

POVANDENINIS LAIVAS PUOLA

Laivų statyklose, karo laivyno ginklų kalvėse, dieną ir naktį ūžia nitavimo kūjai ir žiežirbas lydymo aparatai. Čia vokiečių darbininkai gamina ginklus prieš Angliją: kovos laivus, kreiserius, naikintojus, torpedininkus, minų ieškotojus ir minuotojus, greituosius laivus, povandeninius laivus ir t. t. Iš šitų darbo vyrų matyti ir iš jų darbo pagreitinto ritmo girdėti, kad jie įstoję tvirton karinėn bendruomenėn drauge su tais, kurie iš jų rankų gaus tuos ginklus ir nukreips juos į priešą. Jie žino, kad nuo jų darbo kokybės pareina ir kautynių pasekmės.

Ten Heiligene yra statomi povandeniniai laivai. Vienam povandeniniam laivui kaip tik pradėtas montuoti pagrindinis stuobas, „vidujinis kevalas“. Atrodo, lyg tiesiama keliu metrų skersmens vamzdžiai. Kiti laivai jau buvo įvilkti į „išorinį kevalą“. Tai laivo pavidalo apvalkalas ant cilindrinio stuobo. Neilgai truks ir jie bus atiduoti savo elementui — jūrai, išmėginti ir paskirti tarnybai, kaip tik ten uosto baseine su „U...“ jau yra daroma.

Įgula išsirikiavusi denyje, komendantas pasako kalbą ir įsako iškelti Reicho vėliavą. „Išsivaikščioti“! suskamba komanda ir įgula nusileidžia po deniu, kad kiek galima patogiau įsikurtų naujame laive. Jūrininkai vienas po kito dingsta pro angą. Tarp jų yra senų, prityrusių povandeninių laivų jūrininkų, kurie su kitais laivais jau keletą kartų dalyvavo žygiuose. Jie greitai įsitaiso naujose būstinėse. Kiti jūrininkai tik ką atvykę iš povandeninių laivų mokyklos, kur jie buvo teoretiškai ir praktiškai apmokyti tarnybos.

Iš laivų mokslo jie žinojo kaip, pav. laivas yra įrengtas: jis sudarytas iš cilindrinio pagrindinio pliene stuobo, kuris, plaukiant po vandeniu, turi išlaikyti vandens spaudimą, ir juo giliau, juo didėjantį, ir iš išorinio kevalo, būtent, apvalkalo, kuris sudaro laivo pavidalą. Tarpe pagrindinio stuobo ir išorinio apvalkalo yra įrengtos nardinimo celės, kurios užtvindomos, t. y. pripildomos jūrų vandens, kai povandeninis laivas turi pasinerti. Pagrindinis stuobas sutalpina įgulą, motorus ir kitus daiktus, negalinčius liestis su vandeniu. Spaudimui atspariomis ir vandenį nepraleidžiančiomis pertvaromis jis padalytas į atskiras patalpas: 1) Būgo torpedų patalpa, su būgo torpedų vamzdžiais, rezervinėmis torpedomis ir vairo motoru priekiniam gilumos vairui; 2) Gyvenamos patalpos įgulai; 3) Centrinė, povandeninio laivo širdis. Ji yra pagrindinio stuobo viduryje ir talpina svarbiausias pagalbines mašinas, pamatus pagrindiniam vairui ir gilumos vairui, bei nėrimo įrengimams; 4) Dyzelio motorų patalpa, kurioje yra pastatyti abu varikliai plaukti virš vandens su priklausančiom pagalbinėm mašinom; 5) E — mašinų patalpa su abiem elektros motorais, varančiais povandeninį laivą pasinėrus; 6) Heko (užpakalio) torpedų patalpa, su heko torpedų vamzdžiais, rezervinės torpedos, vairų motorai pagrindiniam vairui ir užpakaliniam gilumos vairui.

Pagrindinio stuobo vidury yra reguliavimo celė, o priekyje ir užpakalyje po vieną lygsvaros celę.

Reguliavimo celė tarnauja laivui „išlyginti“ po vandeniu. Jei laivas nepakankamai sunkus, įleidžiama jūrų vandens, jei persunkus, vanduo pompomis išspaudžiamas. Mažesnius svorio skirtumus galima išlyginti gilumos vairo pagalba, pav., kada laivas persunkus, vairas taip pastatomas, kad laivas liktų pageidaujamoj gilumoj.

Lygsvaros celė povandeniniam laivui padeda išlaikyti lygsvarą. Tarpusavy jos jungiasi vamzdžiais. Jei laivas priekyje persunkus, tai iš priekinės lygsvaros celės vandens balastas spaudžiamas į užpakalinę lygsvaros celę. Atvirkščiai daroma, jei jis yra persunkus užpakalyje. Pagrindinio stuobo viduryje, virš centrinės, stovi bokštas, kuriame yra visi įrengimai, reikalingi komendantui valdyti laivą: žiūrimasis vamzdis, telegrafas, telefonas, kalbamasis vamzdis ir kt.

Be torpedų vamzdžių, pagal povandeninio laivo dydį, denyje stovi vienas ar du pabūklai, kurie nuolat gerai ištepti riebalais, kad pasinėrus nerūdytų sūriame jūros vandenyje. Pabūklų vamzdžiai povandeninėje kelionėje akinai uždaromi.

Kai įgula gerai susipažįsta su visomis naujojo povandeninio laivo savybėmis, įrengimais ir ginklais, vieną gražią dieną ateina didysis akimirksnis: pirmoji kelionė į priešą!

Laivan sukraunama torpedos, artilerijos amunicija, degalai ir maistas. Laivas visiškai parengtas ilgai kelionei.

Rytą 8 val. įsakyta pasirengti „iširon“. Operacinį įsakymą komendantas gavo dieną anksčiau. Įsakytu laiku punktualiai jis praneša flotilės vadui, kad laivas parengtas. Įgula išsirikiuoja denyje. Flotilės vadas atsisveikina su laivu ir palinki jam daug sėkmės.

„Pasirengti manevrui“! įsako komendantas, ir įgula nuskuba į manevrinius postus. Komendantas, budintis karininkas, vyr. vairininkas ir tiltelio tarnyba vyksta į tiltelį, vadovaujantis inžinierius, budintis mašininkas, maate - mašininkas, mašininkai, jūrininkai eina prie savo motorų. Švilptelėjimas bateriniu švilpuku, ir denio jūrininkai atkabina priekinius ir užpakalinius lynus, ir kabliais atstumia laivą nuo prieplaukos tilto. „Abi mašinas lėtai pirmyn!“ Du dyzelio motorai sujuda, laivas pradeda plaukti ir greitai nutolsta nuo prieplaukos.

Prie išėjimo į uostą praplaukiama rąstų užtvara, saugojanti nuo priešo povandeninių laivų. Sutiktas grįžtas namo povandeninis laivas, iškėlęs 9 vėliavėles, rodo paskandintų priešo laivų vardus. Pasikeičiama sveikinimais ir linkėjimais. Mūsų laivas iriasi jūron pusiau pilnu greičiu. Prie minų užtvaros ima mus lydėti naikintojas.

Kol praplaukėm užtvarų sritį, atėjo ir vidudienis; naikintojas grįžo atgal. Pakeičiama sargyba tiltelyje ir prie motorų. Lengvai judančia jūra laivas greitai plaukė šiaurės vakarų kryptimi.

Norėdamas įsitikinti, ar laive viskas tvarkoje ir, jei reikės, kad laivas galėtų greitai dingti nuo jūros paviršiaus, komendantas įsako vykdyti bandomąjį pasinėrimą. Pasinėrimo manevras pavyksta gerai, kaip ir anksčiau buvusiose kelionėse, ir po trumpos povandeninės kelionės vėl išneriama.

Laivas guli beveik ramiai, todėl laisva nuo sargybų įgulos dalis turi progos pabūti viršutiniame denyje ir surūkyti pypkelę ar cigaretę. Mat, laive rūkyti uždrausta. Tiltelyje budrios akys nukreiptos į visas puses, tačiau akiratyje nepasirodo nei draugas, nei priešas, jokio dūmų debesėlio.

Saulėta rudens diena baigiasi, artėja sutemos. Kelionė virš vandens vyksta šviesią, aiškią naktį. Abu dyzeliai povandeninį laivą varo vienodu taktu, įsakytu greičiu, ir kai išbrėško rytas, tėvynės uostas jau gulėjo už kelių šimtų jūrmylių užpakalyje.

Kelionė truko keletą dienų ir naktų, kol buvo pasiekta operacijų sritis prie Anglijos vakarų pakrantės.

Sekmadienio rytas. Iš rytų pusės vanduo ir danguje plaukioją lengvučiai debesys apsitraukė purpuriniu blizgesiu ir netrukus iš vandens išniro raudonas ugnies kamuolys. Skaistus saulės patekėjimas ir puikus vaizdas. Nematyt jokio ženklo, kad jau metai, kai Anglija vėl įvėlė karan Europą, ir kad povandeninis laivas tik todėl yra čia — žygyje į priešą!

Iš bokšto angos veržiasi šviežios kavos kvapas. Pusryčių laikas. Tiltelio įgulos mintys draugiškai keliauja žemyn į laivą pas virėją. Tačiau šitas tylus darbas sutrukdomas vakaruose pasirodžiusio garlaivio. Komendantas išeina į tiltelį. Mostas vairininkui, laivas pasukamas ir vairuojamas garlaiviui už akių. Į įspėjamą šūvį jis nekreipia dėmesio, bet pats tuoj atidengia ugnį. Tai ginkluotas priešo garlaivis. Nors daug kartų kliudytas garlaivis, tačiau sustoja tik tada, kai granata smogia į pabūklo tarnybos tarpą ir patį pabūklą sugadina. Dabar įgulos tarpe prasideda sąmyšis. Stačia galva visi šoka į greitomis nuleistas valtis. Povandeninis laivas aprūpina gelbė-

ALGIMANTAS GIEDRIUS

Karas ir meilė

(Fragmentas) 12)

Vienas didesnių sovietinės karo vadovybės rūpesčių buvo dvidešimt devintojo teritorinio šaulių korpo priesaika. Dar ankstybą rudenį, vos tiktai sugriautoji Lietuvos kariuomenė buvo performuota į raudonosios armijos korpą, buvo atsargiai pradėta „kampanija“ už raudonosios priesaikos priėmimą. Pats tuometinis korpo vadas, bolševikų patikėtinis generolas Vitkauskas atkakliai važinėjo po dalis ir savo ilgose agitacinėse kalbose negudriai besiblaškydamas, susiriesdamas idealizavo bolševikinę santvarką ir ragino karius, atėjus momentui, nesvyruojant priimti „garbingiausią pasaulyje“ raudonarmiečio priesaiką.

Tačiau priesaikos terminas nebuvo griežtai nustatomas, tik buvo atidžiai tyrinėjamos kareivių nuotaikos. O tų nuotaikų pasireikšdavo tokių, kad PriBOVO politinei ir karinei vadovybei kėlė rimto susirūpinimo.

Iš karto buvo manoma, kad priesaiką reikės duoti tuojau pat, dar rugsėjo mėnesyje, vėliau — kad didžiosios spalio revoliucijos sukakties proga lapkričio mėnesio pradžioje, ar net apie Naujuosius Metus. Pagaliau kurį laiką apie šį reikalą kalbos buvo kažkodėl gerokai pritilusios. Mat, raudonieji žydiškojo šėtono tarnai, gal būt, nenorėjo vykdyti visas savo bolševikinės santvarkos komedijas iš karto. Jie buvo priversti sunkiai stumtis palengva, atsargiai, vengdami susidūrimų. Taigi, kada „dideliu pasisekimu „iškilmingai“ praėjo balsavimai į „aukščiausias tarybas“, visas propagandos svorio centras buvo nukreiptas į pasirengimą priesaikai, kuri turėjo būti įvykdyta vasario aštuonioliktąją dieną, sąryšyje su 18-tos visasąjunginės konferencijos Maskvoje atidarymu.

Vėl iš naujo prasidėjo įgrisęs politrukų malimas apie „nenugalimąją armiją“, apie jos „istorinės didybės kovas su samurajais“, apie „negirdėtą pergalę“ Sovietų Sąjungos — Suomijos kare... Visi tie patys nuolatiniai, persenę šūkiai, ta pati raudonojo skarmalo spalva ir tos pačios žydiškosios galvos turėjo, žūt būt, „įtikinti“ lietuvį karį prisiekti iki paskutiniųjų ginti „darbininkų ir valstiečių“ valstybės ir „plačiosios liaudies“ interesus. Bet visa tai tiktai didino kareivių žiovulį, kėlė dar didesnį abejingumą ir drauge nujaučiamą nerimą, kuo pagaliau baigsis visa ši lietuviškojo korpo tragikomedija.

Šiaip gi, kareivių protavimas buvo aiškus ir paprastas: širdyje antrą kartą mes neprisieksime, bet prievarta ir teroru galima bus prisiekusiųjų skaičių, kaip ir balsuotojų į tarybas, „pakelti“ — gerokai per šimtą nuošimčių...

Kiekvienoje dalyje ir net dažname dalinyje buvo visa eilė atsitikimų, kada atskiri kariai, pritrūkę kantrybės, kaip nors atviriau pareikšdavo, kad bolševikinės priesaikos nepriimsią, kad jie tik prievarta ir kalėjimo bausmėmis neteisėtai uždaryti raudonosios armijos eilėse. Vienur kitur mūsų vyrų sąmojus pasireikšdavo įvairiais pokštais prieš politrukų ir komisarų patikėtinius — žydelius ir komjaunuolius. Na, o įvairiausių sričių „soclenktynės“ ir visoki krosai, besiartinančios priesaikos proga, pasiekė aukščiausio kvailumo kulminacinį tašką. Ne be reikalo visa tai vedė žmones iš kantrybės.

Kažkurioje majoro Karščio bataliono kuopoje kareiviai iš nakties rado klasės lentoje išrašytą iššaukimą į „soclenktynes“ kaimyninės kuopos politrukų melavimo ir akių dūmimo specialybėje... Kitur kažkas kvietė lenktyniauti, kas daugiau surinks voblos žuvies kaulų. Vienas pulkas, sako, net panašiu būdu iškvietęs kaimyninės dalies vyrus, kas toliau nu... su sąlyga, kad nebūtų gėrę alaus...

Antrojo bataliono ketvirtosios kuopos politrukas Durakovičius, vadovaudamas bataliono parengimui prisiekti, siautėjo visu „didvyriškumu“. Žydiški jo ginklanešiai ir Jonavos tipo ruseliai sekliškai budėjo dieną ir naktį. Jau beveik pačiose priesaikos dienos išvakarėse pulke buvo tyliai suimta keletas lietuvių kareivių, jų tarpe vienas — ketvirtosios kuopos kareivis ir antrojo bataliono sanitarijos puskarininkis Baltutis. Tas pats, kuris aerodromo darbų metu be jokių ceremonijų vydavo šalin iš ambulatorijos visus simuliantus, neišskiriant nė žydų ar komjaunuolių. Durakovičiaus „nuopelnai“ buvo labai aiškūs...

Paskutinę dieną prieš priesaiką pulko komisaras visų dalinių vadovams įsakė tuojau sudaryti ir jam pristatyti visų nemanančių prisiekti karių sąrašus. Esą, raudonosios armijos priesaika yra „švenčiausia“ kiekvieno pareiga, ir kas jos neatliks, tam ne vieta karo tarnyboje. Tam, esą, vietą nurodysiąs karinis teismas... O teismo sprendimas tokiu atveju būtų kiekvienam aiškus; teismo, kuris už keleto valandų pavėlavimą grįžti iš miesto kareivį be atodairos bausdavo iki šešerių ir daugiau metų kalėjimo...

Gelbėdamas žmones, majoras Karštys asmeniškai pasikalbėjo su tais savo kuopų vyrais, kurie vis dar abejojo, kaip pasielgti. Suprantama, kad teisingiausias buvo sprendimas — pasiduoti bet kuriam pakeliamam spaudimui ir kuo gausingesnėmis jėgomis laukti kokio nors išgelbėjimo.

— Pagaliau, jeigu šioje priesaikoje minima ištikimybė liaudžiai, tai atėjus momentui mes elgsimės taip, kaip galvoja tikroji mūsų krašto liaudis... — trumpai priminė majoras Karštys savo vyrams, kurie jį gerai suprato ir mylėjo. Mylėjo ir gerbė jį kaip tikrą vadą šiomis tragiškomis lietuviškųjų kariuomenės dalių likimo aplinkybėmis.

Nurodytu laiku antrojo bataliono vadas pranešė pulko komisarui, kad šiame batalione atsisakančių priimti priesaiką „nėsą“...

Išaušo apsiniaukęs vasario aštuonioliktosios rytas. Šaulių pulkas skendėjo raudonų skarmalų ir ži-

Nuo vaikio priklausomybės laikotarpio ir nuo nusistatymo kryptimi Afrikoj pakraščiai buk.

10.000 to dydžio, kaclaio turto paminėjimas nesiekė prabėgusio dar ganėtinai laiko laiko vandens lašiose, ir skysta.

Kita diena praslenka be ypatingo įvykio.

Nuo vidudienio barometras pradėjo kelti ir dangus apsitraukia žemais debesimis. Vėjas pradeda stiprėti ir dar prieš vakarą pasiekia dar gana didelius laivus ir priekį sudringas Šiaurvakarių ir Islandijos. Ilgos pėtos banos driekiasi žiūrs. Svino pilkumas vandens masės pakyta ir rimsi vėl lėtos, dundėdamos, milžiniškos kėgos susidamos ir bokšta. Bokšto tirštis, ir aukšto apsivilkusi neperlaidžiomis debesimis, turi prisiplėsti. Kad kuris eilėjis pažiūrėti nos sudros, vėlai vakare pasinerėsma. Tik 35 metrų gilumoje laivas gali ramiai.

Prieš 6 val. ryto vėl žiūrimas. Antras vis dar siunta ir žiūra plaka. Tikrin vandens masės šiuko tolyn, kaip bolševik kaimai.

Netoliuose, priešinga kryptimi, pro šal praslenkia garlaivis. Tačiau tokiam ore neimanoma pulti nei artilerija, nei torpedomis. Garlaivis lieka nepaliestas.

Antras tik po trijų dienų sartmata ir pasaulis išsibaivo. Tačiau dar ilgai traku, kol žiūra nurimo.

Prie lėšimo i Kanalą, i pietų vakarus nos Cornwall pasiasčio, vakaro kryptyje, pasiroda stiprūs dūmo debesys. Sita žinia galvaiškai paskinda laive. Po ilgu nedarbo dienu vėl prasideda medžioklė.

Tai lydima vilkstinė, ką trode ir žiūrė debesys. Povandeninis laivas plina greičiu lekia i vilkstines priešą.

„Pavoju"! — suskamba laive vaipal. Nusorint, kad prieiras pastebėtu, lenka pasiturti. Visos laivo patalpos paruošimas pasinerimui. Vietoje dyzelio elektros motorai suka sraigtus. Pagrindinio stuobo angos uždaryto, antdamnyje celiu tvirtymo vožtuvai atverti. Visa, kas reikalinga, po pavojaus įsakymo buvo vykdoma didžiausiu greitumu, bet taip pat ir didžiausiu tikslumu. Net visas rankos mostas neturėjo veltui praeit. Titelio ginta metasi laivo vidun. Komendantas uždaro bokšto angą. Atidarom ore šliūkdamieji ventiliai, iš nardinamųjų celių šviplodamas verzėjai oras; vidun šniokdamas sprandžiasi vanduo. Laivas žiūrinis po vandenis ir žiūrinąjam vandžio gilumoje pradeda siūbuoti ir vilkstinės.

Prie žiūrinos stovi komendantas. Tik tas žmogus ten ir stovi dabar. Vėl kitt laive Reha „akė". Žiūrinosia vamzdis tik trupsti bėlaiis iš vandens, kad priekio nepalaiko. Iš pusiaudienio laivas čia pat. Čiurmos vaizrinikai turi gerai sužėlė, kad iskytas gylis būtų tikslui žiūrėkytas.

Komendantas dabasi perduoda laivui, ta jam rodo nardinimo ilstimas žiūrimasis vamzdis. Ten vilkstinėje plaukia keturiolika garlaivių, ir tarpe didelis tanklaivis. Priešinga. Komandos ir užnaršio tarpe nakinėtosi. Taigi, atsargiai, nes toei galima gauti vandens bomba.

„Abi mašinos didžiausia greičio pirmyn!" — tuko komendantas. Žiūrinąjo vamzdžiai jau sušlepę, angos vožtuvai atvožti. Iškyrtas elektros motorai žvimbina, laive viskas tyla. Visi kantynės postai užimti.

Arėčia vieno saikinojo sraigto užsiėjęs. Ar iš pastebėjo povandeninį laivą? Tuoj kris vandens bombos? Laivas kuo greičiausiai grimsta gilyn. Tačiau nieko neatsitinka. Sraigtų žiūrys vėl sušlista.

„Pakilti iki žiūrimojo vamzdžio gilumos!" Laivas pamažu pasikelia kaip iskyta. Žvilgsnis pro žiūrosa rodo komendantui, kad pro nakinėtosiąsę iš kurso ir tuoj nekrėpta Latve lempimas sugo.

„Pirmas vamzdis — leist"! Per laiva perbėgo lengvas virpėjimas, ta iš vamzdžio šliekta torpeda.

Laivas truputi pasiuska ir plaukia i sekanti garlaivi, atsidūrusi tos torpu patogios šiviini poziicion.

Ir antroji torpeda šliekia i savo laikini. Po pačia mašinos pasiroda didelis garlaivis, iškydęs iš rikiuotės ir pateikęs i patogią šviini padėti. Trečia, jau skirta torpeda iškamsta, laiva nukrečia ir nuo tonecifa: pirmoji torpeda pataikė i tanklaivį. Laivas greitai grimsta gilumon.

Netrukus pastiprėo bostarting sulinčiai, kurie plaukė i sėdėsma torpedos šlovinio vietą, norėdami užkinoti povandeninį laivą.

Pasigirsta da sproginai. Ar tai torpedos? O gal povandeninės bombos?

Kyštelės sraigtu šiesiai darosi garsesni. Povandeninis laivas grimsta didžiausiu gilumon.

Bummmmm...! Staf ir staigumoa: sprogo pirmoji prieio vandens bomba! Nepritvirtinti laive daiktai jada. Vietos, kas tik nepriklausa ar nepritesta, kliba.

Elektros motorai trumpam laiksi sustabdomi; laivas stūbuoja ir sienelės kiek pakrypsta. Tuoj laivas vėl atsitiesia ir pradeda grimsti. Antroji detonacija, vieškai arti, sukrečia silpno stonas. Laivo brašta ir žaigždės. Laikinai užgęsta ir sprogstančio. Laikinai užgęsta ir žyvieliamas. Jei kita vandens bomba kris arčiau, bus pavojinga.

Bombų saka bombos vis aplink laivą. Vandens masės baiko keistis i dižiausią gilumą.

Ignis, sekėjai kvapa, stovi prie nardinimo posto. Sprogimai tarpais virtrinsi tyla laive. Svarbu, kad tik nebūtų bereikalingo triukšmo. Niekas nemato ten virši siuntančio prieio, ji žaliuma tik keusti. Ignis žino, kad čia tiekiąsiąma viskuo. Tvirtai pastiktėdamas komendantas, kiekviena dirbo savo darbą; prie mašinos, prie vadno, vožtuvų ir kyrsos. Vėl žino, kad dabar kiekviena yra reikalingas savo vietoje, lygiai taip pat, kaip komendantas reikalingas bokšte.

Bombos lietus truko pusę valandos, paskui sprogimai sėlėo ir silpnėjo, kol pagalas visai nutilo. Der kurt laiko laivas būna po vandeniu, o paskui staigiai šiesia.

Prisi šiesiai povandeninis laivas pavirišim, komendantas atsargiai apsižvalgo žiūrimosio vamzdžio. Visiškai arti gulėjo degantis ir skęstantis torpedos sužalotas tanklaivis. Iš jo kiekvienas sužeistasis ir kiekvienas žuvusiojo kūnas buvo kruopščiai ištyrinėjamas ir apžiūrimas. Antroji detonacija, vieškai arti, sukrečia silpno stonas. Laivo brašta ir žaigždės. Laikinai užgęsta ir sprogstančio. Laikinai užgęsta ir žyvieliamas. Jei kita vandens bomba kris arčiau, bus pavojinga.

Bombų saka bombos vis aplink laivą. Vandens masės baiko keistis i dižiausią gilumą.

Ignis, sekėjai kvapa, stovi prie nardinimo posto. Sprogimai tarpais virtrinsi tyla laive. Svarbu, kad tik nebūtų bereikalingo triukšmo. Niekas nemato ten virši siuntančio prieio, ji žaliuma tik keusti. Ignis žino, kad čia tiekiąsiąma viskuo. Tvirtai pastiktėdamas komendantas, kiekviena dirbo savo darbą; prie mašinos, prie vadno, vožtuvų ir kyrsos. Vėl žino, kad dabar kiekviena yra reikalingas savo vietoje, lygiai taip pat, kaip komendantas reikalingas bokšte.

Bombos lietus truko pusę valandos, paskui sprogimai sėlėo ir silpnėjo, kol pagalas visai nutilo. Der kurt laiko laivas būna po vandeniu, o paskui staigiai šiesia.

Prisi šiesiai povandeninis laivas pavirišim, komendantas atsargiai apsižvalgo žiūrimosio vamzdžio. Visiškai arti gulėjo degantis ir skęstantis torpedos sužalotas tanklaivis. Iš jo kiekvienas sužeistasis ir kiekvienas žuvusiojo kūnas buvo kruopščiai ištyrinėjamas ir apžiūrimas.

...Laivas greitai grimsta gilumon...

Tokiomis planėkė išplaukyti ir labai ilgaadėti vilkstinės garlaiviai, kaipmes nefaktinai neatsirandą nieko surinkti. Be tanklaivio tiako dar dviejų laivų, kuriu skveidros pilduriavo neportiolliausia. Britai neteko 20.000 to laivų taipos ir vertingo krovinio! Vilkstinės likučiai dar laukia kiti povandeniniai laivai.

Uždavini vykdant buvo saskandinta dar septyni kiti garlaiviai. Iškaunamą paskutinė torpeda. Ji kiudo sunkiai prikrauta australiet.

Po ligos kelionės povandeninis laivas su 11 vėliavėlė ant žiūrimosio vamzdžio plaukia i tėvynės nosta. Prisikabinant prie krantinės, kraste suskambo dainos apie Anglija veidlisia. Draugai atsiuo i laiva ir veidlisia ąsiuę, kuriai flotilės vadas vėl suiskia kiekta povandeninin laivą šenkliuką, duodamą ąi antrąi žyrį i priešą.

Tada ąiuia šiesa i krantą. Povandeninis laivas yrriausias vadas pagrįsia ią už ypatingą pasiaskimą ir apdovanoja geležiniais kryžiais.

(Kriegsmarine an Feind) Vertė Z. R...

KLAIDOS ATITAISYMAS

„Kario" Nr. 11 įdėtame gatvėsžiūrėje yra šiboviristos šos klaidos: Eil. Nr. 2 antrajame langelyje vietoj s... turi būti sa. Eil. Nr. 3 penktajame langelyje vietoj ein, turi būti nia ir septintajame langelyje vietoj vis. turi būti vis.

Kovo pabaigoje ar balandžio pradžioje Kaune bus surnoštis lietuvių dailininkų kūrinių spėvaigine parodą. Parodoje bus visa meno sričių vertingiausieji dailininkų kūriniai. Sudarytą septynių asmenų komisija, kuri ten pradėjo visu intensyvumu rnoštis šiai parodai.

LAIŠKAI

NUOŠIRDUS ŽODIS

Žiauri raudonojo teroro ranka palietė ir mūsų tarpe. Mes esame labai pelė. Mus visus čia vietinių žydbernių pagalba visokiais būdais terorizavo, kankino ir dargi norėjo galutinai išplėšti iš mūsų žiniūtę ir vaikų, ką mes buvome įsigiję gimę ir per Lietuvos nepriklausomybės laikotarpio darbus sukūrę. Be to, kaip žinotas plėšikai patyjomis nakties metu dar išplėšė iš mūsų tarpo Šventosios vaiko virsūninką, buvusį žiniūtę būrio vadą ats. lin. inž. Juozą Lozinskį su žmona.

Kentėjome ir laukėme kumčiius suspaudę. Nors skaudžiai, bet neišgisi. Ištirdę pirmiausius karo živiius, mes nei minutės neatsižiūrėdami tvėrėmės ginklo ir kaip partizanai išėjome į pagalbą mūsų išlaisvintojai vokiečių kariuomenei. Tikentėjome — laimė, ...

Kad būtų galutinai sunaikintas bolševizmas, kovojant su juo, mes ištarnavome petrą i petį drauge su visu tauta. Be to, mes, Šventosios vosto tarnautojai, dar nutarėme ištraukti mūsų karių savaitraštį „KARĮ"

Tamstoms žiniuntėme pinigus už prenumeratą ir prašome mums nusiųstarsi siuntinėti po 12 egz. „KARIO".

Pasitžadame ir toliau būti nuoširdžiais „KARIO" prenumeratoriais.

F. Mikalajūnas

Periodinė spauda Lietuvoje

Šiuo metu Lietuvoje eina šie laikraščiai: dienraščiai lietuvių kalba — Kaune — „Į Laisvę" ir Vilniuje — „Naujoji Lietuva" ir vokiečių kalba — Kaune „Kauener Zeitung" ir Vilniuje „Wilnaer Zeitung". Be to, Vilniuje lenkų kalba, Goniec Codzienny". Savaitraščiai: Kaune — „Ūkininko Patarėjas", Tuliūnuose — „Žemaičių Žemė", Siauliuose — „Tėvūkė", Panevėžy — „Panevėžio Apygardos Balsas", Vilniuje — „Karys", Birštone „Naujosios Birštų Žinios". Be to, Vilniuje baltgudžių kalba „Bielaruski Holas". Kiti: „Bibliografija Žinios", „Naujoji Sodyba", „Žemės Ūkis", „Sveikatinės Pagalbos Žinios", „Žiburėlis", „Kriminalinės Policijos Žinios" ir „Ugniagesys".

Komp. Domas Andriulis paralė keletą dainų chorams, iš kurių paminėtina: „Gimtinė", „Ūkininkas", „Ant Nemuno" ir Mindaugo kompozitorius Siaulius, be gimnazijos choro, dar turi suskirstęs ir meninio orkestro ansamblį.

Rytinose ernanų Sovietungos Dalėj

viršūnę

Juozą Kaklauską

Jo vardo dienos (kovo 19 d.)

proga nuoširdžiai sveikiname

Žmona Vanda ir vaikai: Aldona, Birutė ir Kęstutis

diškųjų šūkių sąšlavyne. Keleriopai sustiprinta apsauga, nežinia prieš ką, knibždėję kiekviename žingsnyje. Gretimose gatvėse prieš pat pulko rajoną sąrindė šaimuosti sovietų patrulial. Kažkur pravažiuodavo ašrakiė tankai.

Apie dešimtą valandą pulkas išsirikiavo kareivinių kieme, kuris buvo apsuptas fligelių ir sukštos mūrinės tvoros. Priešais pulko rikiuotės frontą buvo sustatyta ilga eilė stalų, uždangstytų žinoma, raudonais skarmalgaliais. Toje pat spalvoje slėpėsi ir greitomis iš lentų sukalta, prie vieno bataliono virtuvės įrengta tribūna, kurioje jau nuo pat ryto šlaunčiojo biaurus, šliūkęs pulko klubo prižiūrėtojas „kareivis" žydas.

Dar neprasidėjus priesaikos „apeigoms", ėmė smarkiai snigti. Netrukus snigimas virto šalta, biauria šlapdriba. „Iškilmių" pradžioje estradoje atsirado civilškai apsirengusių, daugumai jau patįstamų degradavusių ar tobulėjančių veidų kolektyja. Šios gaujos aktyviažvalgė lietuvių yrtuvę pulkas turėjo pademonstruoti „amžina šiškimybę" „draugui ir tėvui" ir viso pasaulio žydijai ir jos papirktoms visuomenės padugnėms...

Po trumpo, laidotuvių prakalbos tonu dvelkiančio pulko vado žodžio ir po ligiausio Mordajevo „pamokslo" „plačiosios" ir „nenugalimosios" garbei, prasidėjo karių prisaikdinimas. Pirmiausia turėjo prisiekti pulko vadas, o po jų prie atskirų dalinių stalų visi iš eilės šaukiami pulko karininkai lietuviai. Kiekvienam, atėjus prie stalo, reikėjo balsai perskaityti priesaikos tekstą ir pasirašyti kitame šamentiniame lape po tokiu pat priesaikos tekstu. Pasirašyti reikėjo rašalu, kurio nuo šlapio krintančio sniego negailestingai teršė juodomis dėmėmis „garbingousius" lapus, kurie turės būti sudėti į pauokšuotas, raudonais viršeliais bylas... O šlapdriba, kaip tyčiomis, krito vis smarkiau ir smarkiau.

Karininkų priesaikai pasibaigus, pulko daliniai buvo išvedžioti i kareivines. Kareivių prisaikdinimas turėjo būti įvykdytas kuopose, atkakliai dalyvaujant politrukams. Pulko komisaras Mordajevas įtempiai stebėjo priesaikos vykdymą, šlaustiodamas jo įvairias kuopas. Jam talkininkavo keletas jo padėjėjų.

Priesaikos ceremonijoms įpusėjus, pulke nejučiomis atsirado vienas rusų papuldininkas iš divizijos štabo. Jis taip pat lankėsi batalionuose ir rūpestingai tyrė dalinių nuotaikas, pasirengimą priesaikos „iškilmėms", sustiprintą pulko saugumą.

Tokiomis formaliomis prievartos aplinkybėmis lietuviškojo korpo kariai automatiškai kiekvienas perskaitė raudonosios priesaikos žodžius, žirdyje jausdami giliausią panieką visai tai žydiškai tiranijai, jausdami kartų skausmą ir didžiausią pasityčiojimą iš viso to, kas yra šventa, kas lietuviška.

Šiam šabloniškam aktui pasibaigus, kuopų vadai turėjo asmeniškai vykti į pulko štabą ir atraportuoti Mordajevui apie įvykdytą savo žmonių prisaikdinimą. Antrojo bataliono kuopose „nebuvo" nė vieno vyro, kuris būtų atsisakęs „prisiekti"...

Priesaikos dieną, apie tryliktą valandą, bataliounose prasidėjo bendri kareivių pietūs su savo viršininkais. Juose taip pat dalyvavo vienur pats pulko komisaras Mordajevas, kitur atitinkami jo padėjėjai ar vyresnieji komandieriai rusai.

Į majoro Karščio batalioną atvyko rusų majoras, pulko vado padėjėjas rikiuotės srityje. Kareivių pietūs buvo kiek pagerinti, ir ant stalų pasirodė nors ir mažos lietuviškojo bekono porcijos, bent kiek primenančios mūsų kareivių maitinimasi laisvės laikais, prieš bolševikų okupaciją.

Nors bolševikinė vadovybė kareiviams neleisdavo per jokias šventes išgerti po vieną alaus, tačiau antrojo bataliono vyrams kiek užkandus, tuojau jų pačių iniciatyva susikambėjo sutartinės lietuviškos dainos. Kiek pasiklausęs, majoras rusas nežymiai paklausė bataliono vadą, ar mokoma tarybinių raudonosios armijos dainų. Pastarasis puse lūpų atsakęs, kad taip; po valandėlės dar reikšmingai sypsodamasis pridėjo, kad čia dainuojamos tikros lietuvių liaudies dainos, kuriose atsispindi placiųjų Lietuvos masių dvasia... Majoras rusas daugiau nieko neatsakė ir dar po kokios dešimties minučių, patriotiniems mūsų vyrų dainoms vis galingiau tebegaudžiant, atsisveikinęs majorą Karšį, rimtu, rūpestingu veidu apleido kareivines.

Veltui buvo perdėtos politruko Durakovičiaus pastangos suorganizuoti raudonarmietišką dainą su savo žydukų ir komjaunuolių gauja. Redaktoriaus Rivkindo nevykusiai užvesta ir nutrūkusi „Moskva moja" bataliono vyrų tarpe sukėlė juoką, o kažkas iš valgyklos galo šūktelėjo:

— Ko tu čia rėkauji. Važiuok į tą savo Maskvą!..

Giliai prislėgti dvasioje, nekalbūs, bataliono vadas su savo adjutantu po pusvalandžio išsiskyrė rajono vartuose ir mužingsiamo kiekvienas savo.

Grįžęs į būtį, leitenantas Bijūnas nuniūrai susmukęs į pasenusį foteliukę. Nūtirios mintys ir kažkoks įskaudinęs kartumas atkakliai smelkėsi į keistai užiančią galvą.

Prieš dvejetą savaičių, grįžus iš žiemos stovyklos, jis sužinojo, kad Vilniun buvo atvažiavusi mokytoja Danutė, bet, žinoma, jo nerado. Jokios perspektyvos, kelions dienoms išvažiuoti gan tolimon provincijon, nebuvo. Sunki nerimastis plačiai kerojosi jautrioje leitenanto krūtinėje.

Staigus durų skambučio balsas pažadino leitenantą Bijūną iš tamsių slėginčių mintių. Nesiskubindamas, abejingas tingiai i mužingsiamo atidaryti duris. Vos tik joms prasivėrus, Bijūnas buvo tiesog pritrenktas maloniausio netikėtumo. Drėgno šalčio kiek pabaltintu rausmeniu pasipuošę, mokytojos Danutės skruostai droviai nukaito, netikėto abejų susitikimo akivaizdoje. Kuone traukte įtraukęs į už parankės apytamsin koridorinin, leitenantas Bijūnas nė nepajuto, kaip jų lūpos be žodžių susitiko mielame ilgo nesimatymo jaunųjų pasibučiavime. Kaktus, pustuštis Bijūno kambarys rūpestingai paslėpė dvi ilgimo persekiojamas, besimylinčias sielas...

(B. d.)

PRIEVARTA IBRUKDAVO ŽYDBERNIŲ ŠOKIUS

DOKUMENTAI KALBA

Bolševikai skelbė, kad Lietuva savo noru įsijungė į Sovietų Sąjungą, o Lietuvos kariuomenė su dižiaugsmu pati veržėsi įsilieti į raudonąją armiją. Buvo rengiami mitingai su šūkiais, kviečiančiais padėvėvo komunistų partija. Tuos šūkius tvarydavo į plakatus ir įspraudavo mūsų kariams į rankas neži, arba kitos kažkokios ar tiesiog parėdos vietos šūkuadevo juos nuo pasukštinimų varu suvarytiems kariams. Kas norėjo prisijungti prie SSSR ir į raudonąją armiją, iš dalies pavedo:

„Lietuvos Liaudies Kariuomenės dividijų, pulkų ir kuopų Politinians Vadovams

Nurodymas Nr. 2

1) Susirinkti su vietos L. K. P. apskrities komitetais (kas nėra, su vietinėsis part. nariais).

2) Skubiai pradėti susitarus su vietiniais part. organizacijomis organizuoti mitingus ir demonstracijas, kurioms dalyvauti drauge kaimiviei ir civiliai.

3) Pavesti kuopų komitetams išsiųsti kalbėtojus mitinguose. Geriau, kad kalbėtojai būtų šiuolei pačių kareivių kuopų sustrinkimuose.

4) Paskelbti visiems kareiviams šiandieną ir seimą kandidatus iš kariuomenės.

5) Tuojau organizuoti visose kariuomenės dalyse „DARBO SĄJUNGOS" platformos aiškinima. Stengtis, kad organizacinti to klausimo darbą pasitinti pulkų, kuopų komitetai, o kur jų nėra, įtraukti į ją darbą kareiviu aktyvą.

6) Šiuoti priel dalies komitetus (kur jų nėra — priel kareivių aktyvą) sudaryti, kad rūpintųsi betarpiniu teisių užtikrinimu.

7) Organizuoti kuo daugiau pulkuose ir kuopose mitingų savyje su Liaudies seimo rinkimais.

8) Pagiedžinus kalbėtojus betarpiai pasaulio dividijų ir pulkų vadovai. Gerbiamis, kad kažka vieu prieam paraštytų pata kalbėtojaus ir pa-

kit. vadovai padėtos jiems tik šiuolai ti ir papildyti.

9) Kaitai medžiaga turi iš „TIESOS" ir kitų laikraščių. Reikia pelieti ir politinių vadovų paskyrima kariuomenei, ju reikšme, uždavinius, pasiekimus priešaistis, seimoinga kariuomenės dramaną ir t. t.

10) Tarp kitų klausimų, turi būti:

a) Reikalaujama Lietuvos Liaudies Kariuomenės susivienijimas su SSSR Raudonąja Armija.

b) Tegyvuoja 13 Sovietų Sąjungos Lietuvos Socialistinė Respublika.

c) Tegyvuoja Lietuvos Liaudies Kariuomenės Politinisi Vadovai.

Reikia organizuoti darbą taip, kad obalsiai būtų šiuolai pačių kareivių. Šipavičius.

Už Lietuvos Liaudies Kariuomenės Politinį Vadovą .

1940 m. liepos 8 d."

Kaip iš tikrųjų tuo metu galvojo ir jautėsi mūsų kariai, šiek tiek parodo šie reportai:

„L. Kariuomenės Politinisi Vadovui. Kaunas, 1940. VIII. 30 d.

Raportas

Suteikdamas žinias už laiką nuo 8. m. rugpiūčio mėn. 23 d. iki rugpiūčio mėn. 30 d., pranešu:

... Reitinės ir žemesniųjų tarnautojų tarpe žymus nusiteikimas savo likimu, ryšy su Kraštu Atsisaugo M-jos likvidavimu.

... Kariniųjų tarpe žymu taip pat nusiteikimas savo likimu ir savo ateitimi. Kai kuriems žinoti, kur bus paskirtas, ar atsiųstas vieškiai iš tarnybos. Neteko girdėti, kad kas iš jų pareikštų norą tarnauti bendrojo Raudonojoj Armijoj. Yra tik žinoties norėtų pakliūti į būsimąjį Lietuviškąją korpusą...

Vaitkelis,
L. Ker. Tiekimo V-bos Politinis Vadovas.

„II P. Div. Politvadovui

Reportas

...4 kuopos sil. Karolevičius, Grabauskas ir Maleckas (visi valsčių sėnai, darbininkai) apie „Priešaikos pastiko: „Mes iš valdžios niko dar negavom (pav., alga ta pati), kai pagerins mūsų padėtį, tada bus galima kalbėti ir apie priešaikos.

Eil. Maleckas: „Mes dabar neturėme tėvynės, nes pas mus atėjo svetimi". Eil. Maleckas pranešė: kad 3 p. p. kovotojai žinoma, kad „Priešaikos reptiro ir niekas mūs negalės priversti. Jeigu turėsime priimti, tai tik iš bėdnės...

...2 k. k. kovotojai iškelia klausimus: „Kodėl dabar negalima gauti prikėi laikrodžių ir panašiai, ko pirmiau nebuvo. Kalbėjo apie algos pėdėlinę, atostogas, poilsį ir t. t. bet kol kas to nėra. Priesaika galėtume duoti tik įstitkinę, kad dabar tikrai yra geriau ir bus geriau". Kalbėjusieji atkiamai.

Rytų kuopos eil. Vaškevičius (tarnautojas, studentas) sako: „Nėtautinimas vis tik vykstė, tik pasėkiškai. Mes gerai žinome. Čia ir kai bitasią vaidinai vaidina vienos taupos kalba, kaipo veistybinė". Jis sako, kad „seime rinkimai prevesti ne taip. Ta pačiu apraišoma, kad žemės reforma biogei vykdoma, kad socialinis draudimas ir. a. darbininkų grįdynas) paskutiniu laiku sustiprėjo biogeneje biblėjė. Ir fabrikuose komisarai pasidarė antri ponai, t. y., stori, priižiri, bet nedirba".

Eil. Šiemėnčias (vokietis, turėjo nuosavą cukrainė) veis antisemitinę agitaciją, likvidavus žydus. Prie jo prisidėjo ir kiti. Jis taip pat kėstė dabartinę santvarką kovotojų tarpe. SSSR pasiyrus laiku nežmoniškai, eis biogiau, kaip bandžiusios laikais, ypač, kai „buvo šiuolaiti ir tarnai". Iešių dosnytyras bei tėvynės šūkavimas..."

Y. Nedlaukitis,
5 pėst. pulko poil. Vadovas".
1940 rugpiūčio 3 d."

Parengė Z. K.

KULTŪRA, MENAS, ŠVIETIMAS

● Primadionyje Vilniaus Miesto Teatre prasidėjo ligonios operos gastrolės. Premjeroje buvo vaidinama Gounod opera „Faustas", dalyvaujant Kiprui Petrauskui. Be to, ligonėms gastrolėms iš Kauno atvyko dirigentas Bukša, solistai: Augalytė, Naurazis, Baltrušaitis, Sauka, Adomaitytė ir Pupėnaitė. Taip pat vaidinime dalyvavo dešimt Kauno Didžiojo Teatro baletininkų, kurie Vilniuje pasilikę visoms gastrolėms. Choro partijas atlikė Vilniaus vyrų harmonijos choras, paruoštas A. Vrbicko. Baletmeisteris Germanavičius. Premjera praėjo su nepaprastai didelia pasisekimu. Solistai ir kiti programos dalyviai buvo apdovanoti gėlėmis. Operos gastrolės premjeros proga Vilniaus dienraštis „Naujoji Lietuva" išdėjo straipsnį, kuriame solistai, dirigentas ir kit. entuziastiškai pastiakė apie darba gastrolėse ir pažymėjo, kad tai didelio ir sunkaus darbo pradžia. I gastrolių spektakliu tas yra užpildyta apie 10.000 bilietu. Tai rodo, kaip Vilniuje yra laukiama ir reikalinga opera.

● Svietimo Vaydybo Iškeidžia vieną eilę pradžios ir vidurinėms mokykloms istorinių paveikslų iš Lietuvos istorijos, kuryu su lenkais ir bolševikais, raudonosios vergovės ir lietuvių trėmimo Sibiran. Paveikslais galės pasipuošti Kaip įstaigos ir privatiės butai. Paveikslus parašė pats vesta istorikas dr. A. Kučinskui ir dailininkui A. Sepečiut.

● Kultūros Paminkių Apsaugos Istaiga kreipėsi į atitinkamas istaigas, kad iš Kauno muzėjų kreditus Kauno, Vilniaus, Trako, Gelgandiskio ir kitų pilių konservavimo darbams. Tas ritis numatomi pradėti dar šią vasarą. Sąrašyje su tuo bus padaryti ir platesni tyrinėjimai.

● Visuomenės Reikalų Departamento paskelbta knygų rinkiimą Nepriklausomos Kyrio Respublikos laikai sėkmingai vyksta. Aukojama daug knygų. Tokią pat rinkiimą yra paskelbusi ir Šiaulinose leidžiamos „Tėvikės" redakcija.

● Sekmadieniyje Vilniaus Filharmonijos Liaudies Ansambilis darė paskutinį šiųmetį figūrinės gastrolės spektakli. Po koncerto Liaudies Ansamblis išvyksta gastrolėms į Panevėžį, Šiaulius, Biržus, Pasvalį ir Ukmergę. Numatoma duot apie 20 koncertų. Gastrolniams koncertams vadovauja Liaudies Ansamblio ir Filharmonijos Meno vadovas Svedas. Prie gastrolės organizacijos ir ruošis Liaudies Ansamblio dirigentas A. Mikulskis. Iš gastrolių grįžęs, ansamblis parnuoš visą eilę koncertu su nauja programa.

● Teko sužinoti, kad jau galutinai baigiamas redaguoti „Lietuvių Ašaičiai" iš Jonas. Manoma, kad jo pastrodymas sutaps su Raudonojo teroro parodos atidarymu Vilniuje. Lietuvių visuomenė minėtu veikalu gaus neparastai susidomėjusi. Pirmiau jo tomo pareikalauta 15 kartu daugiau, negu jo buvo išspausdinta.

● Kovo 1 d. radijo laikraščio „Patarimai ikininkams" buvo skaitomas 100-tasis numeris. Be to, ivairiais ikinials klausimais nuo karo pradžios buvo perskaityta 510 ivairių informacijų.

● Netrukus numatoma pertvarkyti mokslą visose muzikos mokykloose ir kursuose. Jau paruošės tuo reikalu programos ir projektai. Bėgsiai naujos pertvarkymus muzikos mokykloje ir kursai eis daugiau praktine linkme ir ruoš muzikos specialistus: chorvedžius, choristus, instrumentalistus — orkestrantus ir dirigentus.

● Kauno Didžiajame Teatre ivyko didelis literatūros ir muzikos vakaras, paskirtas Savitarpinei Pagalbai. Buvo paskaityti Maironio, Brazdžionio, Santo Viršos, Binkio kūriniai. Taip pat skaitė patys autoriai: Gražiūnas, Santvaras, Miškinis. Po literatūrinės dalies stiprinaujos solistinės ir chorinės jėzos ir muzikine dali. Baletio artistai pašoko tanimų šokiu.

● Šiaulių Miesto Teatras vėl pradėjo veikti. Šiitinės epidemijos metu teatras paruošė naują vengrų dramaturgo Szepono Bekeffio komedija „Kontrolė", kuriio premjera ivyko teatrą atidarant.

● Prie Lietuvių Meno ir Mokslo Draugijos Panevėžyje įsteigta dramos sekcija, kuri šiuo metu rengiasi valdinti „Oluša".

● Prie keletą metų Marijampolėje suorganizuotas ir atidarytas Sodžiaus Muziejus buležvinis, laikas smarkiai nukentėjo. Po karo tuojau bevo pradėtas šio muziejaus tvarkymas ir netrukus menona ši

● Vasario mėn. sukako 60 metai nuo pirmojo lietuvių laikraščio leidėjo Fridrico Kelicio mirties. Jis 1883 m. žūrė ir redagavo pirmąjį lietuviškąjį laikraštį vardu „Nuižiemui mėsą ant Evangelios Prasiplastinimas tarp žydų ir pagonių", 1875 m. jis išleido kitą laikraštį „Pasiuntinysties Saisiaunimo". Be to, jis daug ir gražę verstinių religinio turinio knygų ir rašė eilėraščių.

● Vasario mėn. sukako 35 metai, kai mirė užmirštas poetas — Julius Anusevičius, kurio eilėraščių phonėtas ir šiaip rankraščių yra Vytautė Didžiojo Universiteto bibliotekoje. Drauge sukako ir 110 metų nuo jo gimimo. Poetas gimė 1833 m. Žemaičių krašte ir vertėsi mašininkyste. 1863 dalyvavo sukilime ir, kaip pavojingas rusams, buvo ištremtas į Rusija, vėliau į Latvija ir pagaliu grįžo į Lietuvą, kur 1907 m. vasario 26 d. mirė ir palaidotas Daumėnų kapinėse. Bendraedrbiavo „Tėvynės Sergėt" ir kitur.

● Literatūros istorikas docentas Juozas Ambrazevičius rašo mokslinę studiją apie Maironio kūrybą ir naujais šaltiniais peptida kiek anksčiau parašytą monografiją apie Kristijoną Donelaitį.

● Ekonomikos Mokslų fakulteto doktorantas Steponas Stankus kovo 24 d. ruošiasi ginti disertaciją daktaro laipsniui ižyti tema: „Mėžinių inonių transportas".

● Iėšjo atspauda iš Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejaus Metraščio, geral vilniečiams pažįstamo vėlėjo istoriko Karazijos mokslinė studija apie Vilniaus Kolegijos pinigus, pavadintas „Aluonos Skiėrių ir krūminių monetų lobiai". Leidinys gausai illustruotas ir schemuotas.

● Mažai dalininkai ir jaitraukia darba, ypač jaunieji. Gabus gražiai Vilniaus Vaikų Namų auklėtinis Kauno vaizdus ir dirba viso eilę grafikos darbų; Adolfas Valčaitis daugiau apsikrovęs knygų illustravimu. Yra jau ir pakaitęs Cadesa ir Janušas piešia Kauno peizažus, bet pasiruošęs didesnei kelionei į pajūrį. Iš senųjų Antanas Žmuidzinavičius — Žemaitis tęsia pradėtą serją „Gražiosios Lietuvos". Jonas Šieška — gimtinės vaizdų ir žymesniųjų asmenų portretus, o Ignas Slapelis piešia peizažu ir skverę Z. Tolstojaus veikalą arie mena.

● Dail. Povilas Puzinas šiuo metu piešia Panevėžio katedros altorjamę keletą paveikslų. Be šių, piešia keis paveikslus: V. Mergelis, Ev. Stanisłovo ir Kristaus trenta Lauraceja; Smilgių bažnyčiai ir Panevėžio Marijonų bažnyčiai piešia Ev. Povilo ir Ev. Juozapo paveikslus.

● Iėšjo ir spaudos žymaus mūsų istoriko prof. dr. Zenono Ivinskio mokslinė studija apie Trakus „Trakų salos pilis", kur apibūdinama jos praeitis ir dabartinė būklė, gausai illustruota ir schemuota. Dr. Ivinskis dar užsimojęs rasti pirmąją monografiją apie Kauną ir Zapyskį. Šiuo metu rašo stambų mokslinį veikalą apie Lietuvos istorijos šaltinius ir renka medžiagą, reikėsiąs veikalui — Lietuvos ūkio istorijai rašyti.

● Paskutiniu laiku Kaune atitinkamos istaigos patėmijo privatiės knygos prakyrę imonet — knygynus, kuriu Kaune yra net 41. Patikrinus paaiškėjo, kad tik 6 knygynai tvarkingai vedami ir atitinka vėstiems garbingos knygų prekybos reikalavimams. Todėl tikundi knygynai artimiausiu laiku bus uždėryti.

● Pasirode naujas „Ugniagesio" numeris, kuriame nemaža ugniagesiams rūpimų praktikos ir techniokos klausimų.

● Kompozitorius Stasys Šimkus baigia rašyti kompoziciją fortepionui ir keletą dainų chorui.

● Kaun. Pasaulinėje Bažnyčioje rašo lietuviškos bažnytinės muzikos kūrėjo kompozitoriaus prof. Teodore Brazio biografija. Renka ir dėmes.

● Žurnalistės Simas Miglinas rengia spaudai prieš čivėjta metą ir rašytus įspūdžius po Vilniaus kraštą. Turi ir kelis vertimus.

● Vaikų rašytojas Vytautas Tamulaitis atidavė spaudon naują epuvaką vaikams, vardu „Pirma žvaigždė". Knyga apsaugos ir bičių gyvenimo. Neatsilieka ir senesnės kartos vaikų rašytojas pedagogas Antanas Giedraitis — Giedrius, atidavęs spaudon pasaką vaikams. Ši paruošęs kelis vaikų scenai vaizdžius ir vaikam eilėraščių rinkinį. Rūpinamasi ir vaikų literatūros kėrėjo, 1900 m. rašęsi mirusio Pranas Mašiotas likusiais raštais, kurių palikta daugi: vien originalių apie 10, o vertimų — apie 30 knygų, kurie dėtę pabėgę ir kitos kalbos.

MES ŠYPSOMĖS...

— Tamsta kapitone, jūsuos kareivis Kepurė klausau...

PER DAUG NEKALBĖK

Eilinis Juozas paprašo grandinį Petrą paskolinti svarbiem reikalui bent 2 markes. Draugas, nieko nekaukdamas, išsitraukė pinigėnę ir buvo bedodas.

Juozas, iš dėlaugsmo nerimdamas, ir sako:

— Ačiū, mielas ir brangus bičiuli! Tas amžinai negalėsiu atsilygintiti...

Ir, kaip tavo je nesitebėjus, kada gerasirdis Petras vėl išdėjo ištraukas pinigus i kišenė ir „šnyko" iš akių, kaip dūmas...

„VALGYJE"

— Pone profesoriau, — malonial kreipiasi padavėja, patėikdama kaičiniinam sveičiui valgiaraštį, — Mandien pas mus bent oreiis geras.

— Na, tai duokite man padėdinta porcija, lei jau sakote, kad toks geras.

KARE IR „FAKTAI" MELUOJA

Dėdžiojo karo metu, viena diena, mažame miestelio namuke „lėidnos melodijos": gauta skaudi žinia, kad Bronte žuvo mylimas sūnelis...

Tėvinos sumėnkėsei tokios...

Vieno mūšio metu puskarininkis Bonas, tas „mylimas sūnelis", buvo šunkiai sužeistas ir net neteko samonės. Šaniiarsai, tarp ko ir vienas Kobo jaunų dėnai drangus, sužeistuius nugabeno i ligoninę, o užmušiosius, tarp kuriu buvo ir Jonas, suvėžė i lavonine ir vakare visus

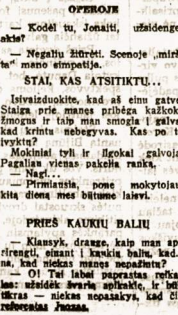

OPEROJE

— Kodėl tu, Jonaiti, užsidengei akis?

— Negaliu žiūrėti. Scenoje „miršta" mano simpatija.

ŠTAI, KAS ATSITIKTŲ...

Isivaizduokite, kad aš ėmu gatve. Staiga, prie manęs pribėga kažkieis žmogus ir taip man smogia į galva, kad krinta nebegyvas. Kas po to ivykto?

Mokinisi tyli ir ligokai galvoja. Pagaliau vienas pakėlia ranką.

— Nagi...

— Pirmiausia, pone mokytojau, kitą dieną mes būtume laisvi.

PRIEŠ KAUKIŲ BALIŲ

— Klausyk, drauge, kaip man apstrengti, sėmant į kaukių balių, kad na, kad niekas mūnęs nepažįstu?

— O! Tai labai paprastas reikalas: užsidėk švarką apkaktę, ir bėk tikras — niekas nepažįsty, kad čia reiškeisias Juozas.

PAGAL RECEPTĄ

Atėna gydytojas vizito pas poilitiką likvėdiiu ir randa jį bėdindytį nuogą dideliame vandens dubenyje. Merkiamas-leninimo „apatiniai" viešoje rankoje beišėjas veidą ir sako, entuzijazdu:

Gydytojas: — Tai ko tu čia darai?

Politrukas: Priiminiju vaistus pagal tamstos receptą: „tris kartus per dieną vandenyje"...

„TAVO AMŽINAI"

— Kodėl tamsta, rades ši žiedą su užrašu, „sergėkitė savimiškis?

— Nemačias reikalo, nes žiedė buvo aiškus parašas: „Tavo amžinai".

BUS VIETOS

Tamsta skyrinkime, kur dėti kiss sąlaiyas?

— Ilsuok vajone duobę ir eupilk.

— Bet kur dėti tas žemes iš duobės?

— Žiopiy! Ilksuok tokią gilą duobę, kad viskas tilptų.

IDOMUS PSICHOLOGINIS MOMENTAS

— Karta vienas ponaitis, gyvenimo desperatėjęs, prisiėgtas, nutarė iš jos „išsivadinti".

Nuėjo ant tilto ir, — sudiev, gyvenimėl! — šūkst i vandenį!

Budinotis siūto sargybinis, nieko nelaukdamas, išsitraukė revolveri ir susuko iš viršaus!

— Plauk i kranta, nes nušausiu! Ponaitis taip išsigando, jog, nieko nelaukdamas, „pasmė krypti" [illegible]

MŪSŲ GYVENIMAS

GRĮŽO DAR 96 MŪSŲ KARIAI

Iš kamo belaisvės stovyklos Rytprūsiuose kovo 3 d. grįžo dar aštuoni, o kovo 5 d. Savitarpinės Pagalbos pastangomis parvežti dar 48 mūsų kariai belaisviai. Tuo būdu toje karo belaisvių stovyklėje yra likęs tiktai vienas mūsų karys — eil. Ant. Balažantis (iš Girnėnų k., Alytaus apsk.). Priei išvažiavimą jis susirgo žlitine ir liko stovyklos. kol pasveiks.

Pirmasiais gyvenimo reikmenimis ir pinigais grįžusiosiosios sulėpė Savitarpinė Pagalba.

UŽ PASIŽYMĖJIMUS KAUTYNĖSE PAKELTI I LAIPSNIUS

Už pasižymėjimus kautynėse su bolševikais, nuo t. m. kovo 1 d. pakelti į aukštesnius laipsnius šie mūsų karšiai rytinose:

I virešios laipsnį: Broniūs Barkauskas.

I puskarininkiai: Kazys Balčiūnas, Bronius Bernotas ir Zenonas Grinevičius.

I jaun. puskarininkio: Pranas Tenkutis, Vaclovas Lukšys ir Stasys Šeškevičius.

I grandinės: Vilemas Bružas, Vladas Grežys Vladas Meškauskas ir Mikas Valinčiavičius.

PAKELTI UŽ TINKAMĄ PAREIGŲ EJIMĄ

Už tinkamą pareigų ėjimą LSD kapelonas štabo pek. Vladas Knispeutis pakeltas į virešios laipsnį.

Pakelti į aukštesnius laipsnius iš Kauno Apygardos dalinių kariai:

I virešios laipsnį: Juozas Pečkys ir Andrius Virbickas.

I puskarininkio: Stasys Karionas, Klemensas Kasperavičius, Juozas Ramanauskas ir Juozas Valaitis.

I jaun. puskarininkio: Stasys Miškinis, ir Kazys Drasutis.

I grandinės: Albinas Augustas, Juozas Baltrušaitis, Juozas Kemmuksas ir Jonas Vabalaitis.

„TĖVIŠKĖS" REDAKCIJA SUŠEISTIEMS ŽIEMINIAMS KARIAMS ĮTEIKĖ DOVANU

Kovo 2 d. „Tėviškės" redakcijos aistovas aplankė sužeistus ir Slavbuose žieminėj gulinčius lietuvius karius. Šia proga lietuviams kariams iš Jaho ją gulinčiems vokiečių kariams buvo įteikta dovanėlių: knygų, gražiai numezgtų lietuviškių širštinių, kojinių ir kitko. Kariai už dovanėles labai dėkingi aukotojams. Ypač šie laukia pasiskaitytų lietuviškos kupgos. Slaip, buvę lengvai sužeisti, lietuviai kariai jauclasi labai gerai, bėgio nesvelkti ir netrukus tikti žieminę apleisti.

(„Tėviškė")

UŽ PAVYZDINGUMĄ GAUDANT BOLŠEVIKUS

Kauno Savisaugos Dalinių gr. Petras Verpetinskas už drasmingumą ir pavyzdingumą gaudant bolševikus pakeltas I jaun. puskarininkio laipsnį.

Minimas karys, vykydamas uždavinį, užėjo ginkluotą bolševika ūkėje ir susišaudžiau buvo trimis Rūvieta nužeistas, laikas dabar pasveiko ir eina savo pareigas.

J. psk. J. Paulauskis

„KARŽYGIŲ KELIAIS"

Rytinose esantieji mūsų kariai, be atsakingo savo karinės pareigos, kviečiami prisidėti prie kuo nors pastrelkin ir kulturinės veiklos.

Mūsų sesutės iš batalono kovoj 5 m. vasario 20 d. Ilsėdo savo bektorgrupoje šakrastėlio „Karžygio Kelias" Nr. 1. Lakrastėlis 18 numerio puslapis + viršelis bus neperiodinis.

Jau pirmasis numeris, be kitų publicistinės rašinių, bėta nuotaikingu eilėraščiu, linksmo turinio dalykėčiu ir aprašymu iš savo gyvenimo.

Atskiru rašinėliu apraso, kaip lie, būdami toli nuo Tėvynės, atšventė Vasario 16 d. Tos dienos iškilmės buvo susitelkę su vokiečių policijos Svente ir atšvęsta išvakarėre — vasario 15 d.

10 val. Minsko katedroje buvo pamaldos ir žuvusių kovose su bolševizmo karių pagerbimas. Pamaldas atlaikė lietuvių batalionų Rytuose kapelionas kun. Ignatavičius. Už žuvusius ir išvešusiosius lietuvius karius buvo atgiedota „Libera". Kapelionas pamaldų metu perskaitė dalinį žuvusiųjų ir išvešiųjų sąrašą lietuvių ir baltgudių kalbomis, ragindamas visus tikinčiuosius už juos pasimelsti. Per pamaldas Minsko katedra aidėjo lietuviškom giesmėm. Pamaldos buvo baigtos Tautos himnu. Vakare karininės šventės bankeras su mūsų K. batalionu drungiškomo vakaras — minėjimas, kuriame dalyvavo ir vokiečių policijos kpt. Neumann ir keliolika vokiečių karininkų. Pirmiausia kalbėjo mūsų batalionų vadai. I ją žodį atsakė kpt. Neumann. Jis savo kalbėje, tarp kitko, pabrėžė, kad lietuvių sargybos esančios tvarkoje ir lietuviai kariai mieste elgiasi gerai.

Tęsiant programą, batalono choras, padainavo keletą lietuviškų dainų. Batalionas kariai padėkamavo savo sukurtu ir kai kurių mūsų poetų eilėraščiu. Paskui buvo suvaidinta šis. Inoičio parašytas vaizdelis „Tėvynės aidai". Programa buvo baigta kupletais „Minsko dzuguliukas", kuriuose užkabino bėdingesnius lietuvių batalionu gyvenimo aktualiuos.

Vilniuje, Kaune ir, tur būt, kitur pilte gandai apie „Zavisma" Rytuose vieno mūsų batalono, matyt, paslėpė ir jų pasis. Todėl laikraštėlis savo linksmo turinio „batalono dienoraštyje" paliepia tokius plotkinikus. Tarp kitko rašoma: „...Zavisin tuo tarpu nėra, nors Kaunas ir Vilnius buvo gandus paskleidęs, kad mūsų batalionas visas žuvo. Aiškindami taip: pusė batalono mūsų vienas, ant kurio pečiaus, vaikinai partizanai ir desantu. Tiek Kaune, tiek Vilniuje dėl mūsų sprogimo ilgai ginčijosi. Kaune vyravo gandai, kad batalionas, kovodamas su partizanais ir partizanais, užėjo ant mūsų, o Vilniuje tvirtino, kad batalionas einant į pirtį per grieviešius bažkokia netikėta nelaimė ištiko ir kaltino mus, kad mes nevaikščiojom gatvėmis, o per grieviešius. Mums, nors ir „žuvusiems", Kauno policai yra garbingesni, nes žuvom garbingai kovodami su partizanais, o neinant į pirtį per grieviešius"...

Laikraštėlis paliečia ir daugiau savo gyvenimo aktualiu, palyrėdamas pažiūriais ir karininkomis, aplamai, daro malonų įspūdį. Linkėtina jam sėkmės ir toliau eiti ir kiek karinės sąlygos leidžia, tobulėti.

St. Sėvys

KARIAI ŽIŪRĖJO „TĖVIŠKĖS PASTOGĘ"

Kovo 6 d. Vilniaus Miesto Teatre savyrgardos kariams buvo surengtas uždaras spektaklis. Vaidino „Tėviškės pastogė", P. Valčiūno 4 v. pjesė.

Kariams, daugumoje kitusiems iš kaimo, tais metais pirmoyjas lietuviškojo kaimo žmonių gyvenimas, pristirėsimas prie savo žemės, optimistinė geromės ateities viltis, paliko didelį įspūdį.

(Aum.)

„LIETUVIŲ ARCHYVO" I TOMAS KARIAMS

Kad kariai geriau suprastų bolševika darytą lietuvių tautai žalą ir pamatytų jo slaptuosius sumanymus, visiems Vilniaus Apygardos daliniams išduota po kelis egzemplioriaus „Lietuvių Archyvo" I tomo.

Kariai organizuotai, atsidėję rustpaėjusta ne šiuo leidiniu, net po kelis kartus perskaitė, nagrinėja tuos laikus, kurių liudytojais neseniai pabuvo.

Leidinio surinkta medžiaga pasitina karius parašyti savo atsiminimus ir pergyvenimus.

(Aum.)

Paieškomi dingę kariai

Kursantas Kazys Rimdžius, prieš kara tarnavęs 179. SD PnBn jaunųjų vadų mokyklėje (Pabradės poligone). Kas turėtų apie jį žinių, prašoma pranešti B. Dryžai, Vilnius, Užupio g-vė Nr. 9 a. bt. 8 arba P. Riendžiui, Šiauliai, Aukštoji g-vė Nr. 12a.

Eil. Jonas Vilus, tarnavęs 2 art. pulke Kėdainiuose, prieš karą buvęs Pabradės ir Varėnos poligonuose. Žinančiųjų ką nors apie jį prašoma pranešti „Kario" redakcijai.

Kursantas Leonas Seželkis, tarnavęs 2 pėst. pulke, o vėliaus Vilniaus pėstininkų mokyklose. Kas turėtų apie jį kokių nors žinių, prašoma pranešti psk. Petrui Lukoševičiui, Vilnius, Didžioji g-vė Nr. 26 bt. 8.

Eil. Broniūs Kušys, tarnavęs 250. SP 3. kuopoje Pabradės poligone, Ješko kam. Rasėnai.

Eil. Vaclovas Dargiuavičius — Dargenis, buvęs Pabradės poligone prie pulko vado raštelio — žvalgu. Ješko S. Dargiuavičius, Kaunas, Lukšio g. Nr. 3 bt. 2.

Eil. Kleonas Mikšys, tarnavęs šarvuočių dalinėjose, prieš karą buvęs Pabradės poligone. Kas žinotų ką nors apie jį, prašo pranešti broliš Petkiškas Mikšys, Skaistgirio pienė, Šiauliu apskr.

Pšl. Juozas Žukevičius (Soferis). Prieš karą dirbo Vilniuje, Soferis mokytojas (auto būrytė). Ką nors žinančiųjų apie jį prašo pranešti Jonas Žukevičius, Vaičiūnės km., Alytus, Vilkaviškio aps.

Eil. Stasys Kučas, buv. 234. SP Pabradės poligone. Ješko Povilas Kučas, Ožkonės kam. Senžigiai, Panevėžio aps.

Psk. Juozas Sakalauskas, buv. 215. SP. ješko Broniė Vilkaviičiūtė, Marijampolė, Kviečiūkio žemės ūkio mokykla.

Eil. Jonas Bunkis, buv. 259. SP 3. Kaip, bolševika kabintas Lukiškio kalėjime, ieškoma. Ješko broliš Pranas Bunkis, Kėpėtų km., Šiaudinė, Šakių aps.

Eil. Juozas Raktieliš, tarnavęs Vilniuje, ješko tėvas Raktieliš, Rietkės km., Tverečius, Švenčionių aps.

Karys Jonas Kuzima, tarnavęs 3 psk. pulke kulkosvaidžių kuopoj, prieš karą buvęs Pabradės poligone. Kas žinotų ką nors apie jį, prašoma pranešti Aleksandrai Peseckienei, Il. Padėrusio km., Kiaunorai, Šiauliu aps.

Eil. Broniūs Remeika, (Soferis), buv. Pabradės poligone, per karą išvykęs su 179. 3. divizijos štabu. Kas turėtų kokių nors apie jį žinių, prašoma pranešti jo motinai Elzbietai Remeikienei, Radviliškis, Darinos — Ūtrėno g. Nr. 43.

Eil. Ignas Utka, prieš karą buvęs Varėnos poligone, dingo be žinios. Kas žino apie jį, prašo pranešti Juozas Utka, Upninkai, Kauno aps.

Eil. Broniūs Parlinevičius, tarnavęs 1. pėst. pulko kulk. kuopoj, o prieš karą buvęs Pabradės poligone. Ką nors žinančiųjų apie jį prašo pranešti senutė Siepa Parlinevičiūtė, Rozalimas, Panevėžio aps.

Eil. Vladas Karliauskas, buv. 215 SP Pabradės poligone. Ješko brolis Antanas Karliauskas, Krekštėnų km. Simnas, Alytaus aps.

Eil. Jonas Bakanauskas, kilęs iš Merkinės m., Alytaus aps., prieš karą buvęs Pabradės poligone. Kas žinotų ką nors apie jį, prašo pranešti Jadvyga Bakanauskaitė, Vilnius, Lielvykio g. Nr. 12 bt. 17.

San. vrš. Stepas Jūras, buv. 184 šaulių divizijos pionierių batalione ambulatorijoj, Varėnos I poligone. Tėvo girdėti, kad karui prasidėjus drauge su batalionu vado padėjėju Pupelytriovu buvo vežamas per Vilnių sumkvėlimas Pabradės link. Kas turėtų žinių apie vrš. Jūro likimą, prašoma pranešti Vaclovui Juraviičiui, Daugnutų km., Kėdainiai.

Stepas Babravičius, Vilniaus pėstininkų mokyklos kursantas, prieš karą buvęs Švenčionėlių stovyklėje. Kas žino jo likimą, prašo pranešti tėvai Babravičiai, Kaunas — Sanžiai, Pušyno g-vė Nr. 30.

Psk. Alfonsas Rudokas, Mato šūvos, bolševikams užimant Lietuvą tarnavęs 2 inžinerijos batalione Radviliškyje, o vėliau 179 šaulių divizijos atskirame pionierių batalione Vilniuje. Karui prasidėjus buvo Pažiūmėnai (Pabradės) stovyklėje. Jo žinoma be žinios. Kas žino jo likimą, prašoma pranešti žmonai Elenai Rudokienei, Radviliškis, Graičnos g-vė Nr. 10, arba Alfonsui Ūtrėnui, Kaunas, Prūsų g-vė Nr. 10 bt. 7.

Eil. Broniūs Žukauskas, kilęs iš Onyarbrėnų km., Molėtų val., Utenos aps., prieš karą tarnavęs rysių batalione, yra gyvas ir sveikas.

Redakcijos atsakymai

Ad. Ruminoniui. Galvosūkį idėjome Prašome daugiau. Eilėraštį „Tames" manome netrukus panaudoti

Jadvei Sartai. Eilėraštį „Pirmyn" gavome, naudosime.

J. Iu. Starui. Kiek anksčiau — Tamstos vertimas bėtų buvęs dėtinas, bet dabar tas reikės atmušus be to, jau buvo atspausdintas mūsų periodinėje. Rankraštėlio trašinimui prašome atsiųsti naštė ženklu.

J. psk. Jakučiui. Tamstos rašinėlis „Pionierius velkia", vis dėlto, per daug tiesiog ir atpažįstamas. Tamsta rašyti galite, prašome daugiau.

J. Kevaičiui. Tamstos „Rgesys" silpnas, nedėsime.

J. Kaikevičiui. Eilėraštį „Ne surgės" nedėsime, persiųsime.

Juozui Veretinskui. Eilėraštis siūnas ir labai dažnai kartojama temą. Nedėsime.

Izn. Šmiečeliui. Tamstos eilėraščius gavome, stengsimės panaudoti

Vladzei Čėsnaitei. Eilėraštis silpnokas, nedėsime.

R. Med. Rašinėlį stengsimės panaudoti. Prašome daugiau.

KAS NAUJA LIETUVOJE

● Generalinio Komisaro Kaune išleistas smurtu ir smulkiosios premonės pasiūlymo įmonėms ir asmenims, kad visiems buvusiems savininkams, iš kurių, vykdant po 1940 m. birželio 15 d. nacionalizacija, buvo nuzavinto smulkiosios premonės įmonės, gali būti grąžinto, leisto esama viešo reikalo ir leigu savininkas ar atsakingas įmonės vedėjas asmeniu ir profesiniu atžvilgiu yra tinkamas.

● Generalinio Komisaro Kaune vykdomojoj nuostatu skelbiama, kad įmonės, gaminančios vištų klausinius, įparcigojamos 1942 m. birželio pirmųjų mėnesiu 50 klausinių nuo vištos nustatytomis kainomis. Klausinius surinkti pavedama „Pienocentrui" ir jo įgaliotiems rinkimo punktams.

● Raudonojo tero parodą Kaune aplankė apie 95.000 žmonių.

● Šiomis dienomis iš Kauno pradedami vežti į Vilnių Raudonojo tero parodos eksponatai. Vilniuje ši parodą bus papildyta naujais eksponatais. Kaip patiriama, parodą surmatoma atidaryti kovo 29 d.

● Joniškyje šiais metais numatyta pastatyti paminklą ant bolševika nužudytųjų lietuvių kapų.

● Vokiečių policijos dienos progą Vilniuje SS ir vietos policijos vadai įteikė aukas ir lietuvių policėjų. Policija suaukojo 4.373.71 RM ir Lietuvių Savitarpinės Pagalbai 2.034 RM. Ją aukos tuojau pat buvo perleistos Lietuvos Savitarpinei Pagalbai.

● Pereitą savaitę mirė jaunas Vilniaus Miesto Teatro aktorius Vitas Donutis.

● Prie Gondingos piliakalnio ariamose laukuose bei šio piliakalnio šlaituose surasta naujo archeologinio ūkio. Tai daugiausia šalvario ir I-jo bei II-jo geležies amžių radiniai: ziedai, papuošalai, sagtys, pentinai, kardai, letys ir t.t.

● Numatoma padidinti visame krašte baliva plota apie 25%. Tuo buliviu aurinima norima praplėsti prie visu didesnių miestu.

● Pavasarinium bičių penėjimui paskirta 100.000 kg cukraus. Žemės Ūkio Rūmai ši cukraus kiekį paskirstė apskritimis. Jį išdalys „Sodyba" per savo skyrius ir kooperatyvus.

● Pieno ūkio naštumui ir raiožnių pieninės skyrių ir pieno punktų produktyvumui pakelti, šiomis dienomis Vilniaus aps. įsteigta dar 14 pieno surinkimo punktu.

● Attinkamos istaisos rūpinasi Ūkininkams, neturiintiems arklinės arklių, suteikti kreditu ir sudarytų sąlygas arklių nusipirkti iš tų vietų, kuriose ją bent kiek atlieka.

● Savitarpinės Pagalbos Gailestingoji Seserų mokyklą šiomis dienomis baigė 48 naujos gailestingosios seserys.

● Įsteigta Lietuvos Ūkio Saunuo centro Kaune.

● Šiais metais iš Rytprūsių rasta 24 veislinial bulai ir 21 veislinis kulys. Jiems gauti talkininkavo ir daug padėjo Sritės Komisariatas.

● Šį pavasarį Vilniaus aps. bus įsiamė prieš karą nebaigti dalyti 1 vienkiemius 44 kaimai, iš viso 9.426 ha. Žemės ploto.

● Vilniaus m. ir aps. šiemet ankstyvos daržovės bus auginamos plastanin mastu, nego bet kuriais metais. Tai nat plačiu mastu organizuojamas daržovių ir dalgų auginimas.

● Pirmadienyje Vilniuje pradėjo veikti iš pagrindų pertvarkytas kinoteatras Adrija. Pats teatras padidintas 200 vietu, patobulinta aparatūra, ir visos patalpos po remonto suna jankios.

● Kaune atidarytas 32 vaikų darželis.

1. Mažas mylimosios, taip pat ir pasitės.
Stančia mums i frontą daug gražių knygučių.

2. Net senasis dėdė ir teta Jadvyga
Stančia mūsų vyrams gražia, storą knygą.

3. Sunkvežimis veža daugeli knygelių.
Dovanotas broliu, tėvu ir seserim.

4. Skaito laiksmi vyrai knygas pėstininkas
ir dėkoja broliams ir seserim už jokias.

KARYS

Nr. 12 1942 m. kovo 14 d.

PRENUMERATA: metams — 5.50 RM; pusei metų — 2.50 RM; 3 mėn. — 1.30 RM.
SKELBIMAI: už 1 kv. milimetrą skaitant nuo 1 iki 25 kartų (eilėje ir dalyje) po 1 RM. Ilgesni pranešimai po 3 fen. už kiekvieną žodį. Karys ir jo dėtinę atmokestos, sveikinimai po 50 Rpf už petitą eilutę.

OLANDŲ INDIJA KAPITULIAVO

Olandų Indijos armija šeštadienio (III. 7.) vakare paprašė pataubų ir pasiešė tam tikromis sąlygomis pasiduoti. Japonai pareikalavo besąlygiškos kapitulacijos. Priėmus besąlyginį japonų reikalavimą pasiduoti, visos Olandų Indijos karinės pajėgos ustabdė savo pasipriešinimą, baigiantis 9 val.

Olandų Indijos kapituliaciją reikia laikyti kaip išdavą nepaprastai pavykusio japonų žygio Javos salose. Tuoj išsikėlę japonai užėmė svarbiausius atsarmo punktus, o taip pat Javos šiaurinėje pakrantėje esančius susisiekimo centrus. Daugelyje vietų vyko aršios kovos su santarvininkų daliniais, kurie bevitiškai bandė sulaikyti japonų puolimų audrą, ypač smarkios kovos vyko į vakarus nuo Soerabajos ir į šiaurės vakarus nuo Bandoengo. Tokiau buvo užimta visa Batavijos — Bandoengo geležinkelio linija ir nutrauktas susisiekimas tarp frontų. Vykstant Javoje smarkiosios kovose, japonai pravedė naujus didelius išlaipinimus vakarinėje Javos dalyje. Nepaisant viso olandų ir britų apyrikmosi, japonai sulaikyti nepavyko. Japonams pavyko net sunkius tankus Javoje iškelti ir juos kovose panaudoti. Prieš užimdami Bataviją, japonai jau buvo visiškai užvaldę erdvę virš Javos ir turėjo savo rankose Kravaganą. Poervakartą ir Tangeraną — vakarinėje Javoje ir Soe bei Bodjonego — rytinėje Javoje. Taip pat netoli Bandoengo esantį aerodromą. Visi Javos nostai dėl japonų bombardavimų buvo paversti nenaudojamais. Batavijos visiškas užėmimas lyyko ketvirtadienio (III. 5.) vakare 9 val. 30 min. Išvyjuojančios į Bataviją japonų karinės pajėgos nesutiko jokio pasipriešinimo. Mieste tuojau vėl buvo gražinta ramybė ir tvarka. Kadangi Batavija yra politinis ir ūkinis Javos centras, tai toks netikėtai greitas postinės užėmimas, Olandų Indijoj sukėlė didelį ūgesį.

Prieš paskelbiant kapituliaciją, ypatingoje padėtyje buvo jau ir Bandoengo miestas. Japonų karinės pajėgos, nakti į kovo 8 d. užėmusios Buitenzorgą, supo Bandoengą iš vakarų ir ruošėsi jo galutinam puolimui. Paskutine prieš kapituliaciją naktį miestas buvo visiškoje tamsoje, nes nuolatos buvo oro pavojus. Nuo šeštadienio (III. 7.) 14 val. Olandų Indijoje įsteigta karinė valdyba. Sešių punktų atsisakimas, įteiktas Batavijos burmistrui ir kitiems olandų valdininkams olandų, malajų ir japonų kalbomis, buvo paskelbtas gyventojams, iškabinant jį visame mieste. Atsisaukime pabrėžiama, kad „karinės valdybos tikslas — greitai atstatyti ramybę ir tvarką, bei normalius santykius Olandų Indijoje, imant pagrindu sugyvenimą ir bendrą visų gerovę".

Sumatroje prieš kapituliaciją japonai buvo užėmę reikšmingus Djambi ir Rimbu žibalo centrus.

UŽSIENIO NAUJIENOS

— Fūhreris, pripažindamas latino Jeschonnek nuopelnus, vadovaujant generaliniam aviacijos štabui, pakėlė jį į generolus pulkininkus.

— Vokiečių ambasadorius von Papenas dar šią savaitę laukiamas Berlyne pranešimui.

— Popiežius, kuri laiką sirgęs, vėl pasveiko. Jo balsui sugrįžo pirmykštis aiškumas ir gyvumas. Kovo 8 d. Popiežius pirmą kartą nuo susirgimo apleido savo privatų butą ir nuvyko į oficialią tūstinę, kur, dalyvaujant kardinolui valstybės sekretoriui, priėmė aukštus dvasininkus.

— Kvotos daviniai dėl atentato prieš Vokietijos ambasadorių Turkijoje von Papeną rodo, kad bombos nešikas yra komunistas Ilidkovič, kilęs iš Jugoslavijos. Ankaroje ir Istambule areštuota keletas sovietų rusų.

— Sovietų ambasadorius Ankaroje Vinogradovas išvyko į Maskvą. Staigus jo išvykimas manoma, turįs ryšio su atidengtuu atentato prieš Vokietijos ambasadorių von Papeną.

— Britų žinių agentūra iš New Jorko pranešė, kad Sinai ligoninėje mirė buvęs pasaulinis šachmatų meisteris Capablanca.

— Delhio radijas pranešė, kad Indijoje įvestos maisto kortelės.

— Vyriausias Indijos karinių pajėgų vadas generolas Wavells ir maršalas Čangkaišekas buvo susitikę Kunminge pasitarti karo reikalais.

— Uragvajaus gynimosi komitetas pareikalavo vyriausybę nutraukti diplomatinius santykius su Ispanija.

— Mirę Aostos hercogas, Etiopijos vicekaralius, paliadotas Afrikoje greta Arbuzzeno hercogo su tinkama karine pagarba. Aostos hercogo titulas dabar atiteks jo broliui Spoleto hercogui.

— Britų žinių agentūros pranešimu iš Jeruzalės III. 3. Gazoje ir Jaffoje buvo paskelbti oro pavojai.

— Per anglų bombonešių lyykdytą Paryžiaus bombardavimą naktį į kovo 4 d., užmušta apie 650 žmonių, kurių tarpe moterų ir vaikų. 1.200 asmenų buvo sužeisti. Sugriauta apie 200 namų. III. 8. Paryžiaus katedroje lyyko gedulingos pamaldos už žuvusius per bombardavimą. Mišias atlaikė kardinolas Schard. Pamaldose ir vėliau pagerbime Kordijus atkėtėje dalyvavo Paryžiuje esantieji vyriausybės nariai ir miesto valdyba. Paryžiaus gyventojai defiliavo pro katafalką. Valstybės šefas maršalas Petain trikentėjusiems pareikšė savo gilausią užuojautą ir paskelbė žuvusiųjų laidotuvių dieną tautinio gedulo diena. Admirolas Darlanas aplankė bombardavimo vietas. Paryžiaus priemiesčiuose iš griuvėsių ištraukiama daz daug lavonų. Kovo 8 d. britų bombonešiai vėl puolė Paryžių.

— Tarp Irako ir Čankingo vyriausybės sudaryta draugiškumo sutartis.

— Angių povandeninai laivai paskandino 2 grafkų motorinius būriaivius. Viename iš jų užmušta 10, sužeisti 5. Antrame žuvusiųjų skaičius neapskaičiuotas.

— Pietų Amerikos valstybių vyriausybių pasikeitimai ir kiti pan. reiškiniai atkiamai kaip padidinto J.A.V. spaudimo pasėkos. Uragvajuje, paleidus parlamentą, prezidentas pasirašė dekretą, pagal kurį Uragvajaus vandenys ir tuoetai galt būti panaudoti kaip bazės kovai prieš aš ir Japoniją. Bolivijos ministerių kabinetas atsistatydino. Peru uostuose internuotos visos vokiečių laivų įgulos. Ašies valstybių piliečiams draudžiama apsigyventi Pers. Visur ypatinga veikla pasižymi J. A. V. pasiuntiniai. Kai kur jie veikia beveik kaip komisarai.

— Australijos pasiuntinys Vašingtone Casey per radija pasakytoje kalboje pareiškė, kad norint Australiją išlikyti karo veiksmų baze prieš japonus, reikalinga skubiausiai sutelkti bet kokia galima pagalba.

— Galutinais duomenimis Portugalijos prezidentu perrinktas generolas Carmona 966.821 balsais.

— Švedijos karaliui Gustavui padaryta pūslės operacija, pašalinant didelį pūslės akmenį.

— Per anglų bombonešių lyykdytą Paryžiaus bombardavimą naktį į kovo 4 d., užmušta apie 650 žmonių, kurių tarpe moterų ir vaikų. 1.200 asmenų buvo sužeisti. Sugriauta apie 200 namų. III. 8. Paryžiaus katedroje lyyko gedulingos pamaldos už žuvusius per bombardavimą. Mišias atlaikė kardinolas Schard. Pamaldose ir vėliau pagerbime Kordijus atkėtėje dalyvavo Paryžiuje esantieji vyriausybės nariai ir miesto valdyba. Paryžiaus gyventojai defiliavo pro katafalką. Valstybės šefas maršalas Petain trikentėjusiems pareikšė savo gilausią užuojautą ir paskelbė žuvusiųjų laidotuvių dieną tautinio gedulo diena. Admirolas Darlanas aplankė bombardavimo vietas. Paryžiaus priemiesčiuose iš griuvėsių ištraukiama daz daug lavonų. Kovo 8 d. britų bombonešiai vėl puolė Paryžių.

— Tarp Irako ir Čankingo vyriausybės sudaryta draugiškumo sutartis.

— Angių povandeninai laivai paskandino 2 grafkų motorinius būriaivius. Viename iš jų užmušta 10, sužeisti 5. Antrame žuvusiųjų skaičius neapskaičiuotas.

— Pietų Amerikos valstybių vyriausybių pasikeitimai ir kiti pan. reiškiniai atkiamai kaip padidinto J.A.V. spaudimo pasėkos. Uragvajuje, paleidus parlamentą, prezidentas pasirašė dekretą, pagal kurį Uragvajaus vandenys ir tuoetai galt būti panaudoti kaip bazės kovai prieš aš ir Japoniją. Bolivijos ministerių kabinetas atsistatydino. Peru uostuose internuotos visos vokiečių laivų įgulos. Ašies valstybių piliečiams draudžiama apsigyventi Pers. Visur ypatinga veikla pasižymi J. A. V. pasiuntiniai. Kai kur jie veikia beveik kaip komisarai.

— Australijos pasiuntinys Vašingtone Casey per radija pasakytoje kalboje pareiškė, kad norint Australiją išlikyti karo veiksmų baze prieš japonus, reikalinga skubiausiai sutelkti bet kokia galima pagalba.

— Galutinais duomenimis Portugalijos prezidentu perrinktas generolas Carmona 966.821 balsais.

— Švedijos karaliui Gustavui padaryta pūslės operacija, pašalinant didelį pūslės akmenį.

— Australijoje pasireiškia balsų, kurie pasisako už atsiskyrimą nuo Britų Imperijos ir sudarymą taikos su Japonija. Vyriausybė susilė skubotą karo kabineto posėdį pasitarti dėl priemonių, kurių reikia imtis, sąryšyje su žuvusius per bombardavimą. Mišias atlaikė kardinolas Schard. Pamaldose ir vėliau pagerbime Kordijus atkėtėje dalyvavo Paryžiuje esantieji vyriausybės nariai ir miesto valdyba. Paryžiaus gyventojai defiliavo pro katafalką. Valstybės šefas maršalas Petain trikentėjusiems pareikšė savo gilausią užuojautą ir paskelbė žuvusiųjų laidotuvių dieną tautinio gedulo diena. Admirolas Darlanas aplankė bombardavimo vietas. Paryžiaus priemiesčiuose iš griuvėsių ištraukiama daz daug lavonų. Kovo 8 d. britų bombonešiai vėl puolė Paryžių.

— Tarp Irako ir Čankingo vyriausybės sudaryta draugiškumo sutartis.

— Angių povandeninai laivai paskandino 2 grafkų motorinius būriaivius. Viename iš jų užmušta 10, sužeisti 5. Antrame žuvusiųjų skaičius neapskaičiuotas.

— Pietų Amerikos valstybių vyriausybių pasikeitimai ir kiti pan. reiškiniai atkiamai kaip padidinto J.A.V. spaudimo pasėkos. Uragvajuje, paleidus parlamentą, prezidentas pasirašė dekretą, pagal kurį Uragvajaus vandenys ir tuoetai galt būti panaudoti kaip bazės kovai prieš aš ir Japoniją. Bolivijos ministerių kabinetas atsistatydino. Peru uostuose internuotos visos vokiečių laivų įgulos. Ašies valstybių piliečiams draudžiama apsigyventi Pers. Visur ypatinga veikla pasižymi J. A. V. pasiuntiniai. Kai kur jie veikia beveik kaip komisarai.

— Australijos pasiuntinys Vašingtone Casey per radija pasakytoje kalboje pareiškė, kad norint Australiją išlikyti karo veiksmų baze prieš japonus, reikalinga skubiausiai sutelkti bet kokia galima pagalba.

— Galutinais duomenimis Portugalijos prezidentu perrinktas generolas Carmona 966.821 balsais.

— Švedijos karaliui Gustavui padaryta pūslės operacija, pašalinant didelį pūslės akmenį.

— Australijoje pasireiškia balsų, kurie pasisako už atsiskyrimą nuo Britų Imperijos ir sudarymą taikos su Japonija. Vyriausybė susilė skubotą karo kabineto posėdį pasitarti dėl priemonių, kurių reikia imtis, sąryšyje su japonų išlaipinimu Naujojoje Gvinėjoje.

Japonų parašiutininkai Olandų Indijoje.

JAPONAI JAU VIEŠPATAUJA BIRMOS ERDVĖJE

TOKIO. Keturis aerodromus, kuriuos Japonai užėmė prie Rangūno, jie jau naudoja tolesniems karo veiksmams. Japonai jau visiškai dominuoja ore visoje Birmos srityje. Rurodoma, kad tik karo veiksmai, kurie privedė prie Rangūno paėmimo, gruodžio 11 dieną buvo pradėti smarkiai aviacijos puolimo. Tavojo aerodromo, kuri japonai netrukus paėmė. Nuo to laiko japonų avincija 66 kartus puolė karinius taikinius Birmos pietinėje dalyje, ypač Rangūne. Per tuos puolimus 369 priešo lėktuvai buvo numušti ar sunaikinti ant žemės ir 17 laivų buvo nuskandinta ar smarkiai sužalota. Didžiausi mūšiai vyko tarp Belino ir Sitango upių, į šiaurės rytus nuo Rangūno. Priešo pajėgos traukėsi taip staigiai, kad daug kur tilties buvo nuspręgdinti nelaukient, kol kariuomenės dalinsai per juos pereis.

Žibalo valykios Japonų užimoje Sumatroje.

Milžiniški santarvininkų nuostoliai Tolimųjų Rytų kovos erdvėje

TOKIO. Imperatorinės vyriausiasis Štabas šeštadienį paskelbė, kad nuo karo Rytų Azijoje pradžios iš viso yra naikinamiesi

219 priešo karo ir prekybinių laivų. 114 priešo karo laivų paskandinta, 53 sunkiai sugadinti ir 4 paimti. 165 priešo prekybiniai laivai, bendro 600.000 brt. talpos, paskandinti.

Kariu pranešama, kad karo laivuo lėktuvai iš viso sunaikino 1.537 priešo lėktuvus, iš jų 461 buvo numušta oro kaujynėse, o 1.076 sunaikinti žemėje.

Santarvininkų nuostolių sąraše stovi septyni mūšio laivai, iš kurių JAV prarado po vieną Arizonos, Marylando, Californijos ir Utah klasės laivą ir vieną nenustatytos klasės laivą, o anglai netęko „Prince of Wales" ir „Repulse". Priešo nuostoliai lengvaisiais ir sunkiaisiais kreiseriais šiaip skrtsomi: JAV praėjo „Augusta", „Houston" ir du kitos nenustatytos klasės prie Pearl Harbour, anglai — „Exeter", „Ferth" ir „Hobart", o olandai — „Java", „Ruyter", „Sumatra" ir „Tromp". Viai tvs paskandinieji lėktuvnešiai buvo amerikoniškios klimės, būtent „Lexington", „Langley" ir vienas neatpažintas vidutinio dydžio lėktuvnešis. Taip pat paskandinta 10 britų, keturi olandų ir aštuoni JAV naikintojai, tre taipo kai amerikiečiai ir anglai netęko po kelis tuzin povandeninių laivų. Šiuo laiku ji, galimas daiktas, nebenaudojami priešo laivai yra šie: keturi JAV mūšio laivai, jų tarpe du Nevados, vienas Maryliando ir vienas Californijos klasės. Be to, sužeisti lengvieji ir sunkieji Amerikos kreiseriai ir po vieną olandų ir britų lengvąjį kreiserį. Iš sužeistųjų povandeninių laivų vienas priklausė amerikiečiams, o penki kiti — britams.

Sp. „ŠYTURYS"

Sv. Onos gt. 3. Tel. M-05.